

Zakladatelka Českého centra pro investigativní žurnalistiku Pavla Holcová: Příběh ani myšlenku zavraždit nejde

Vraždy novinářů se stávají obvyklé hlavně v zemích s autoritářskými režimy s cenzurními praktikami. Slovensko bylo v tomto směru až do smrti novináře Jána Kuciaka považováno podle organizace Reportéři bez hranic za jedno z bezpečnějších míst na světě. Zakladatelka Českého centra pro investigativní žurnalistiku Pavla Holcová s Jánem Kuciakem spolupracovala několik let, mimo jiné i na dnes už mediálně známé kauze týkající se kalábrijské mafie 'Ndrangheta a jejího působení na Slovensku. Bezprostředně po Kuciakově vraždě dostala Holcová z bezpečnostních důvodů policejní ochranu, pracuje ve speciálním režimu a má velmi omezený výběr témat, o kterých může hovořit. Z toho důvodu jsou také odpovědi v našem rozhovoru stručnější, než by čtenáři očekávali.

● Martin Melichar

Foto archiv Pavly Holcové

poslední měsíce opravdu velmi intenzivně, hovořili jsme spolu i několikrát denně. Nicméně ohledně 'Ndranghety a jejího možného motivu Jána zavraždit bych každopádně nerada spekulovala. Obecně 'Ndrangheta v Itálii novináře nezabíjí – jejich strategie je nebyt vidět. V zahraničí ale mohou její příslušníci fungovat jinak.

Lze spekulovat, že za vraždou slovenského novináře mohla stát snaha zastrašit jeho kolegy. Nevypovídala událost úplně opačný efekt, než zamýšleli vrazi?

Opravdu nevím. Kdyby to nebylo tak trapné, bylo by to legrační.

Ihned po Kuciakově smrti jste dostala policejní ochranu. Budete nyní při zveřejňování citlivých informací postupovat jinak, než jste byla zvyklá?

Pravděpodobně ne. Myslím, že by nebylo moudré, ani strategické nechat se zastrašit.

Co znamená vražda Jána Kuciaka pro mediální prostředí v Evropě? Měli by být novináři, kteří inklinují k investigativní žurnalistice, opatrnější?

Nejsem mediální analytik, a proto bych tady nerada uvažovala o tom, jak se změní evropská mediální krajina po vraždě novináře na Slovensku. Jen doufám, že si třeba veřejnost uvědomí, že novináře potřebuje a že je třeba se jich v takových případech nebo při jakémkoliv útlaku zastávat.

Jakým způsobem začala spolupráce Českého centra pro investigativní žurnalistiku s redakcí Aktuality.sk, respektive vás s Jánem Kuciakem?

S Jánem jsme se znali zhruba pět let. Sháněla jsem člověka na Slovensku, který by mi pomohl s mezinárodní kauzou týkající se pracovních podmínek ve Švédsku. Ján mi pomohl a od té doby, kdykoliv jsem potřebovala informace ze Slovenska, jsem se na něj obracela. Byl velmi přesný a přitom velmi skromný. Spolupráce s ním mi činila radost.

Věříte hypotéze, že Kuciaka někdo zastřelil kvůli informacím o kalábrijské mafii 'Ndrangheta a jejím napojení na slovenské politiky z nejvyšších pater? Na článku o propojení podsvětí a politiky jste s ním podle dostupných informací pracovala rok a půl.

Ano, na článku jsme spolu s Jánem a italskými kolegy opravdu pracovali 18 měsíců, přičemž

Myslím, že vyvolala. A je to jedno s nejsilnějších poselství, které může být s touto vraždou spojeno. Příběh ani myšlenku není možné zavraždit. Na Slovensku vznikl tým novinářů napříč médii, který si dal za úkol dokončit kauzy, na kterých Ján pracoval. Upozadili nejen fakt, že jsou konkurence, ale taky s tím spojenou touhu po exkluzivitě.

Co to vypovídá o celé kauze a stavu společnosti?

Že i když to tak často nemusí vypadat, společnost má limity, za které už není ochotna jít. Ukázalo se, že lidé mají potřebu dát najevo, že věci za touto hranicí nebudou tolerovat.

Premiér Robert Fico přinesl na jednu z tiskových konferencí milion eur v hotovosti jako odměnu za jakékoliv relevantní informace k vraždě Jána Kuciaka. Co tím chtěl demonstrovat?

Pavla Holcová je zakladatelkou Českého centra pro investigativní žurnalistiku. Mimo jiné spolupracuje s investigativními novináři na mezinárodních projektech v rámci Organized Crime and Corruption Reporting Project. Podílela se na kauzách týkajících se srbského organizovaného zločinu, podezřelých ruských investic v Černé Hoře, praní špinavých peněz nebo mapování offshore firem. Před tím pracovala šest let v Člověku v tísni jako vedoucí Kubánské sekce. Nedávno byla spolu s Chadídžou Ismailovou nominována na jednu z nejprestižnějších investigativně-novinářských cen Global Shining Light Award za sérii článků týkající se nezákonných obchodních aktivit ázerbájdžánského prezidenta a jeho rodinných příslušníků.

Hanákův X factor (* 27. 2. 1938)

Jiřímu Hanákovi bylo osmdesát let. Kdyby slovo doyen mělo pořád váhu, kterou mívalo, bylo by asi tím nejvhodnějším, jež by si zasloužil: doyen českých komentátorů a sloupkařů. Ač nejstarší z těch, jejichž jméno se pravidelně objevuje v novinách, zůstává pořád i jedním z nejlepších. Bystrý pozorovatel a přesný glosátor, vtipný a především vzdělaný, milovník historie staré i soudobé. Nikdy neuhýbající, v psaní ani v životě.

● Jaroslav Veis

Rodák ze slováckých Buchlovic přišel v roce 1956 studovat do Prahy. Bydlel na koleji 5. května (dnešní Švehlova kolej) nedaleko náměstí Jiřího z Poděbrad. V jednom pokoji se sešli čtyři: on, novinář Rudolf Zeman, literární kritik Jan Lopatka a básník Andrej (Nikolaj) Stankovič. Když přišla v roce 1969 normalizace, vypudila je z oficiálního světa všechny. Jiřího Hanáka z redakce týdeníku Reportér, jehož byl nejmladším redaktorem.

V podzemí obchodního domu Kotva se pak stal na dlouhé roky nejvzdělanějším skladníkem. A v podzemí zvaném samizdat jedním z neúnavných spolupracovníků a autorů. Stejně jako ostatní z onoho pokoje studentské koleje patřil mezi první signatáře Charty 77. Je věčná škoda těch dvaceti let, kdy místo aby ze všech sil psal, stěhoval na rudlu krabice s jogurty nebo opékal klobásy pro návštěvníky zoologické zahrady a k psacímu stroji se dostal až večer, kdy do válce naroloval osm průklepových papírů a vši silou – kvalitní průklep to vyžadoval – psal své texty, ale také obětavě rozmnožoval texty jiných zakázaných autorů.

Zákonitě byl také s Jiřím Rumlem a Rudolfem Zemanem u zrodu samizdatových Lidových novin, které pomáhal vybudovat a jejichž byl spolu s Ludvíkem Vaculíkem snad nejčtenějším autorem. Když v první půli devadesátých let nabraly noviny na dlouhý čas jiný směr, než zakladatelé obnovené tradice zamýšleli, nepřizpůsobil se a z redakce raději odešel, aby na dlouhé roky zakotvil jako sloupkař v Právu. V roce 2005 dostal Cenu Ferdinanda Peroutky, v roce 2016 cenu Opus Vitae. Před víc než rokem se se svým Posledním slovem na stránky Lidových novin vrátil.

A pořád je autorem, kvůli kterému si lidé noviny kupovali a kupují, kterému píšou, někteří spílají, ale jeho text nikdo nevynechá. Má totiž pořád něco, co má větší váhu než to, že je doyenem svého cechu. Říká se tomu X factor. Nemám na mysli onen televizní, ale ten původní, tak jak jej definuje britský Cambridge Dictionary: „kvalita, kterou nelze popsat, avšak která vás činí neobyčejným“.

Text vyšel v Lidových novinách

Foto ČTK

Jiří Hanák převzal 26. května 2016 v Havlíčkově Brodě novinářskou Cenu Opus Vitae za rok 2015. Porota jej ocenila za mistrovství pera, občanskou statečnost a paličatost.

Profil Jiřího Hanáka

Absolvoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Po ukončení školy působil od roku 1967 jako redaktor časopisu Reportér, po dvou letech byl však nucen v rámci normalizace toto místo opustit a živit se jako dělník. V roce 1977 podepsal Chartu 77, od ledna 1988 pracoval v samizdatových Lidových novinách, v redakci již legálních Lidových novin setrval i po sametové revoluci v listopadu 1989, a to ve funkci zástupce šéfredaktora. Byl i redaktorem Svobodného slova, stál u zrodu časopisu Týden. Z příběhů, které v letech 1999–2000 pro časopis psal, sestavil a vydal v roce 2001 knihu Orwellovo století, která ilustruje rok po roce průběh a nejdůležitější události 20. století. Později nastoupil jako komentátor do deníku Právo. Od dubna 2016 začal publikovat opět v Lidových novinách. Je označován za doyena dnešních českých sloupkařů a považován za mistra politicky aktuálního, historicky poučeného, vtipného krátkého komentáře, vynikajícího krásnou češtinou.

Server Demagog.cz pomáhá novinářům

Úkolem novinářů byla vždy kontrola politiků a dohled nad plněním jejich slibů. Kdo by ale čekal, že jedna neziskovka udělá z demagogie hru o nejvyšší počet pravdivých výroků? Co známý server, který už šest let ověřuje výroky politiků, přináší novinářům?

● **Kristýna Šopfová**

Jsou dvě hodiny ráno. Analytici factcheckového projektu Demagog.cz obdrželi výroky z prezidentské debaty. Ověřují debatu okamžitě po jejím skončení, aby mohla média hodnocení využít hned druhý den ráno. Některé výroky analytici vyhodnotí do hodiny, jiným musejí věnovat hlubokou rešerši. Servis, který stojí na pátrání ve statistikách, výročních zprávách nebo dřívějších vyjádřeních je běžným postupem při hodnocení výroků. Před uveřejněním vše znovu překontrolují další dva experti. Hodnocení musí obstát i před tím nejzavrtlejší kritikem. Alespoň před tím, který je otevřen dis-

kusi. Důvěra v média v posledních letech kolísá, někteří politici s ní dokonce pořádně třesou a přesycenost informacemi se stává jedním z nejpálčivějších problémů společnosti. Role občanských organizací je proto žádanější než dříve. Co víc, v poslední době je respektovaná jak politiky, tak novináři i společností.

„Podívejte se na server Demagog.cz. Tam je krásně zdokumentováno mnoho výroků, které tento současný vysoký ústavní představitel této sněmovny a této země řekl,“ uvedl například na jednání koncem loňského listopadu lidovecký poslanec Marian Jurečka po parlamentních volbách.

Není ale zdaleka jediným zákonodárcem, který factcheckový projekt Demagog.cz sleduje. Několik „milých slov“ na adresu organizace si neodpustil předseda SPD Tomio Okamura, ani (skutečně milých) prezident Miloš Zeman v poslední prezidentské debatě. Vypovídá to jediné. Projekt, který ověřuje výroky politiků, se za své šestileté působení stal jednou z pák veřejného mínění.

Stačí rozkliknout

Nabízí se otázka, jak si může malý a nezávislý projekt činit nárok na pravdu a v čem tkví jeho neomylnost. Práce s veřejně dostupnými informacemi opírající se o fakta je přínosem nejen pro voliče, ale usnadňuje práci i novinářům. Na

jednom místě se jim nabízí ověřené informace, které jsou podloženy primárními zdroji, statistickými daty, oficiálními dokumenty.

Vše musí být veřejně dostupné a pro čtenáře ověřitelné. V některých případech factcheckový tým kontaktuje tiskové oddělení příslušné instituce. To hlavní, co lze z výstupů vytěžit, je ale čas, který by jinak uplynul rešeršováním. Před volbami pak tým Demagog.cz nabízí médiím i veřejnosti „omašličkovanou“ předvolební diskusi (tedy výsledek rešerši o tom, které výroky v ní přednesené byly pravdivé a které ne) hned ráno po odvysílání. Zejména před prezidentskými volbami možnost publikace ověřených výroků využila řada domácích redakcí médií.

Souhrnné přehledy hodnocení vyjádření politiků, diskusí nebo konkrétní spolupráce na ověřování, ať už voleb nebo jednotlivostí, jsou tedy tím klíčovým, co lze z takového projektu využít. Nejen novinářsky.

Hodnocení jsou zároveň zasazena do kontextu a nasměrují čtenáře na další události a informace, které s výroky souvisejí. Pod tlakem uzávěrek, požadavku rychlosti a ověření všech zdrojů se taková neziskovka jeví jako užitečný nástroj. A to nejen při celostátních volbách. Kolik novinářů by bylo ochotno hledat informace o produkci brambor na Vysočině v šedesátých letech? Komunální ani senátní volby nepatří mezi atraktivní, ale mohou přinést zajímavé postřehy a tipy.

Lžete, pane poslanče?

Konfrontovat politiky s dosaženým skóre v debatě je však účinné do té míry, dokud se z nepravdy nedělá lež. To, že politik mluví pravdu, je často bráno jako standard a větší pozornost se upírá na to, kde se politici dopouštějí zavádějících tvrzení nebo neříkají pravdu. Fakta, kterými se projekt ohání, nicméně neříkají, jestli byl za nepravdivým vyjádřením záměr. Slovičkaření se tu odehrává na tenkém ledě, kde samotná fakta tvoří mantinely.

Práce analytiků v řadě bodů kopíruje stan-

dardní postupy novinářské práce. I proto větší na světových factcheckových týmech, ať už německý Correctiv, francouzský Cross Check nebo rovněž francouzský Les Décodeurs, vznikla jako redakční oddíl, speciální tým novinářů. Nutno říct, že počet těchto projektů stále roste a sdružují se pod značkou International Fact-Checking Network. Středoevropské a východoevropské organizace stojí více na občanské iniciativě. Demagog ale není jen českou záležitostí. Stejnomené platformy fungují v Polsku a na Slovensku, kde běžně spolupracují s médii.

Demagog.cz a česká média

V českém prostředí analytici pět let ověřovali výroky v nedělních Otázkách Václava Moravce na České televizi. Veřejnoprávní televize se jeví jako jistá záruka objektivit při výběru debat pro ověření. „Pokud odvedou pečlivou analytickou práci, bude to vynikající zdroj informací pro přípravu dalších pořadů,“ vyjádřil se Moravec ke vznikajícímu projektu z dílny studentů politikologie na facebookovém profilu před šesti lety. Pravidelný víkendový rituál později vystřídala tvorba tzv. Výroku dne pro týdeník Respekt. Nejvíce ale online média využila ověřené výstupy před loňskými volbami. Ve spolupráci s Českým rozhlasem ověřil Demagog.cz kompletní sérii debat s lidry do Poslanecké sněmovny PČR a také knihu „O čem sním“ z provenience týmu Andreje Babiše.

„Demagog.cz dělá velmi záslužnou práci a snaží se co nejvíce informací ověřit, někdy je to však velmi složité a nemusí to být úplně přesné,“ komentoval výstupy projektu Jaroslav Spurný v článku časopisu Respekt 7. října 2015.

Vedle toho analytici dlouhodobě mapovali všechny sliby prezidenta Miloše Zemana, které později vydali těsně před volbami ve spolupráci se serverem Aktuálně.cz. Od nového roku navíc komentuje s jistou mírou nadsázky vedoucí projektu Jan Tvrdoň výroky politiků v pořadu Šťastné pondělí Jindřicha Šídla na televizi Seznam. Není to velké sousto pro jednu malou neziskovku? „Projekt nemá ambice nahradit práci novinářů, ale přinášet ověřené informace s relevantními zdroji, které mohou využít jak oni, tak běžný čtenář,“ vysvětlil vedoucí projektu Jan Tvrdoň. Demagog.cz přitom není jedinou organizací, která hlídá kroky domácích politiků. Patří každopádně k jedním z neviditelnějších.

Autorka má na starosti PR a komunikaci Demagog.cz

O serveru Demagog.cz

Neziskový projekt Demagog.cz vznikl v roce 2012 jako sesterská verze slovenského Demagoga. Působí v něm asi 25 analytiků, pět expertů. Všechny výstupy zastřešuje koordinátor Jan Tvrdoň. Jelikož jde o neziskový projekt, jeho financování je závislé na peněžních darech od podporovatelů a na získaných grantech. V roce 2017 podpořila činnost projektu Nadace rodiny Orlických. Na aktivity spojené s pořádáním workshopů získal Demagog.cz granty od americké ambasády a na rozvoj fungování organizace od Visegrádského fondu. Členové platformy Demagog.cz nejsou nijak finančně ohodnoceni (vyjma vedoucího projektu) a v souladu s etickým kodexem se nemohou stranicky angažovat. Za občanskou žurnalistiku a prospěšnost společnosti získal projekt v roce 2012 Novinářskou cenu za inovativní občanskou online-žurnalistiku a byl nominován na Křišťálovou lupu.

Švýcaři podpořili veřejnoprávní rozhlas a televizi

Když v neděli 4. března kancléřský úřad v Bernu oznámil výsledky hlasování, které rozhodovalo o tom, zda se ve Švýcarsku zruší poplatky pro financování provozu veřejnoprávního rozhlasu a televize SRG/SSR, následné komentáře se netajily překvapením, jak rozhodně se švýcarští občané postavili za svoje média veřejné služby.

● Milan Šmíd

Jestliže ještě vloni na podzim průzkumy slibovaly vyrovnaný souboj a ještě v únoru předpovídaly, že proti návrhu zrušit poplatky bude hlasovat maximálně šedesát procent zúčastněných voličů, konečný výsledek 71,6 procent hlasů, které odmítly lidovou iniciativu „Ano k odstranění poplatků Billag“, zkráceně „No-Billag“, málokdo očekával.

O co v případě No-Billag tedy vlastně šlo? Billag je název dceřiné firmy polostátní společnosti Swisscom, která je pověřena, aby od občanů vybírala rozhlasové a televizní poplatky, jenž nyní musí platit každá domácnost. Roční poplatky 451 švýcarských franků, což je v přepočtu 9900 korun, je nejvyšší v celé Evropě. Jeho výše se zdůvodňuje složitým úkolem veřejnoprávního rozhlasu a televize obsloužit čtyři jazykové skupiny (němčina, francouzština, italština, rétorománština), nehledě na obtížné pokrývání signálem všech území hornatého státu.

Vše začalo před čtyřmi lety na facebooku, kde skupina mladých lidí se zájmem o politiku z generace, která si už zvykla konzumovat audiovizuální obsah z internetu, nikoli z televize, si zřídila skupinu „nobillag“. Když skupina získala několik tisíc fanoušků, Olivier Kessler (ročník 1987), tehdy šéfredaktor pravice konzervativního nacionalistického časopisu Schweizerzeit a obdivovatel Václava Klause, kolem sebe soustředil mladé volnomyšlenkářské libertinské politiky ze strany Jungfreisinnige a také z Lidové strany Švýcarska SVP. Skupina se pak rozhodla využít jeden z nástrojů přímé demokracie Švýcarska, kterým je Volksinitiative, lidová iniciativa.

Referendum versus iniciativa

Přestože česká média běžně psala o tom, že se konalo referendum, z technického a právního hlediska není referendum a lidová iniciativa ve Švýcarsku jedno a totéž. Referendum se vyjadřuje k zákonům a vyslovuje u nich rozhodující poslední slovo. Naproti tomu lidová iniciativa navrhuje změny zákonů a ústavy, které v případě kladného přijetí teprve následně realizuje vláda a parlament.

Průběh lidové iniciativy má svá pravidla. Nejdříve text návrhu iniciativy prověřuje z hlediska legality úřad kancléře (obdoba našeho úřadu vlády). Pak je třeba získat pro jeho podporu podpisy více než 100 tisíc občanů. Pak se návrh předloží oběma komorám parlamentu a teprve potom parlament určí datum hlasování. Jestliže se jedná o návrh změny ústavy – což byl i pří-

pad iniciativy No-Billag – pak se musí k jeho schválení dosáhnout takzvané dvojí většiny; nejen většiny hlasujících z celé země, ale také většiny hlasů ve většině z 26 kantonů. Parlament, který iniciativu projednává, má několik možností: buď iniciativu schválí, nebo ji odmítne, a to buď bez protinávrhu, nebo s přímým či nepřímým protinávrem. Odmítnutí má však jen doporučující charakter.

Průběh projednávání

Při prvním projednávání iniciativy v dolní komoře parlamentu, Národní radě, její Výbor pro dopravu a telekomunikace požádal komunikačního regulátora BAKOM, aby připravil expertní zprávu o financování SRG/SSR s variantami možných úspor. Zpráva BAKOM hodnotila modelové situace, při nichž by namísto dosavadních zhruba 1,24 miliardy franků, které získává z poplatků, musela SRG/SSR vystačit v jednom případě s jednou miliardou franků a v druhém případě s příjmem 750 milionů franků. Analýza obou případů ukázala, že by se musely škrtnout některé ze sedmi televizních a sedmnácti rozhlasových programů a ze šesti tisíc současných pracovníků SRG/SSR, by muselo v prvním případě odejít 800 lidí, v druhém případě by zeštíhlení postihlo 1800 pracovníků.

V parlamentní debatě se všechny politické strany vyjádřily proti iniciativě No-Billag, podpořili ji jen poslanci pravice populistické Lidové strany SVP, kteří plně přejali argumenty jejích předkladatelů. Dolní i horní komora parlamentu lidovou iniciativu No-Billag odmítly, aniž schválily nějaký protinávrh. Pokus SVP prosadit protinávrh, který by poplatky snížil ze 451 franků na 200 franků, neprošel. Nicméně vládní většina v parlamentu – při vědomí nad-

cházejícího hlasování – při jiné příležitosti rozhodla o snížení poplatku od 1. ledna 2019 ze 451 na 365 franků ročně, kromě toho od poplatku osvobodila menší podniky s obratem nižším než půl milionu franků.

V debatách se střetávaly dva postoje. Na jedné straně stáli lidé, pro něž – jak to popsal známý švýcarský profesor žurnalistiky Stephan Russ-Mohl – veřejnoprávní SRG/SSR je národní svatyně, jejíž klenba chrání švýcarskou identitu. Na straně druhé stáli lidé, pro něž je SRG/SSR přežitkem, který v digitální éře nemá právo na existenci.

Argumenty příznivců a odpůrců

Iniciativa No-Billag zdůvodňovala svůj návrh známými tezemi o svobodě volby, kterou by měl divák a posluchač mít při rozhodování, za co a komu bude platit, a také výhradami k deformaci reklamního trhu subjektem, který využívá veřejné prostředky. Podle No-Billag je svobodný trh v prostředí dnešních digitálních médií schopen zajistit nabídku stejných služeb jako SRG/SSR, včetně kvalitní žurnalistiky, která je prý ve státní televizi deformovaná závislostí na státu. Zastánci No-Billag neváhali sáhnout k populistickým argumentům o vysokém platu ředitele, o zlatých padácích managementu nebo o plýtvání prostředky při výrobě pořadů, například při bohatém pohoštění účastníků různých televizních show.

Odpůrci iniciativy se mohli opřít o fakta dokumentující službu, kterou SRG/SSR a jejich pět organizací RTS, SRF, RSI, RTR a Swissinfo vykonávají pro demokracii a soudržnost švýcarského federálního státu. V rámci SRG dochází k solidárnímu přerozdělování výnosu z poplatků, který ze 73 procent pochází z německy mluvícího Švýcarska, ale jeho RTS dostává jen 43 procent peněz, když zbytek se přesunuje do SRF, RSI a RTR. Například poplatky italsky mluvících obyvatel jižních kantonů Švýcarska se podílejí jen čtyřmi procenty na výnosech, ale RSI čerpá z poplatků pětkrát více, dvacet dva procent.

Zastánci rozhlasového a televizního poplatku kladli důraz na to, že sedm hlavních televizních programů a sedmnáct regionálních rozhlasových stanic spojuje Švýcarsko nejen původními pořady, podporou kulturních statků, ale také synergickým zpravodajstvím ve čtyřech jazykových verzích. Ve prospěch pokračování poplatku svědčilo také to, že z Billagem vybraných peněz stát ukrájí zhruba sto milionů franků, kterými dotuje v regionech 21 rozhlasových a 13 soukro-

Kresba Jiřina Wilma Paiková

„Nemám čas, drahá. Dokončujeme vrcholné dílo špinavé politiky.“

mých televizních stanic. V případě zrušení poplatku by tyto malé lokální stanice musely zastavit vysílání.

Rozhodování veřejnosti

Autoři iniciativy si stěžovali na to, že zvláště v posledních týdnech před hlasováním proběhla masová kampaň, financovaná zájmovými skupinami ve prospěch SRG/SSR. Do poštovních schránek putovaly tři miliony výtisků letáků připravených výborem „Ne k ukončení vysílání“ („Nein zum Sendeschluss“), jejichž vytištění a distribuce údajně stála 600 tisíc franků, zatímco iniciativa No-Billag měla z crowdfundingové sbírky k dispozici jen 160 tisíc franků, takže podobnou celostátní akci si nemohla dovolit.

Komentáře nezávislých médií však poukázaly na to, že za neúspěchem iniciativy No-Billag nebyla jen mobilizace zastánců veřejnoprávního vysílání, která upozorňovala na důsledky, které by zrušení poplatku mohlo přinést, ale také neschopnost organizátorů No-Billag vysvětlit ve-

řejnosti, jak si představují budoucnost. Chyběl „plán B“, který by čelil katastrofickým scénářům zániku veřejnoprávního vysílání bez poplatku. Neurčité návrhy na pokračování zeštíhleného vysílání SRG/SSR, které by financovala reklama a placené kanály, veřejnost nepřesvědčily.

Při hlasování proti No-Billag sehrálo svoji roli také plánované snížení poplatku a předem oznámená ochota vlády i vedení veřejnoprávního média k reformám. Generální ředitel SRG/SSR Gilles Marchand bezprostředně po zveřejnění výsledků hlasování ohlásil plán restrukturalizace a úsporná opatření v oblasti managementu, při správě nemovitostí, v technice a výrobě pořadů, která by měla ušetřit 100 milionů franků. Podíl prostředků určených na informace se má z dosavadních 39 procent zvýšit na 50 procent. Programy SRG/SSR se tím ještě více odlišují od komerční konkurence. Zruší se přerušování filmů reklamními spoty a na webových stránkách swissinfo.ch budou jen takové infor-

mace, které se vztahují k programu a práci SRG/SSR.

Právě tato opatření si teď připisují k dobru autoři No-Billag, kteří přes porážku ve všelidovém hlasování tvrdí, že jejich iniciativa byla úspěšná tím, jak rozhýbala stojaté vody a přinutila vládu, aby se budoucností SRG/SSR vážně zabývala.

Na druhé straně se ukázalo, že hlasitá menšina přicházející s radikálními návrhy, jež energicky prosazuje přes internet a sociální sítě, a snaží se vytvořit dojem, že reprezentuje většinové veřejné mínění, ne vždy uspěje v testu demokratických voleb, v nichž projeví svoji vůli mlčící většina. Zvláště když nepodlehne lacinému populismu, a když volbě předchází kvalifikovaná a věcná diskuse, při níž voliči mohou posoudit argumenty z více stran. Což byl případ Švýcarska.

Je však otevřenou otázkou, zda by to podobně dopadlo i v jiných západoevropských zemích, o střední a východní Evropě ani nemluvě.

Posuny televizní reportáže

V souvislosti s profesí televizního žurnalisty vyvstávají ve všech žánrech včetně zpravodajství v současné době nové otázky. Co ještě je a co už není reportáž? Lze nějak popsat televizní reportáž? Je možné zachovat eticky správný postup a zároveň do určité míry vyhovět požadavku televizního programu, v němž původním cílem informovat stále výrazněji prorůstá úkol zaujmout, bavit, překvapovat diváka, jehož motivace k sledování televizního zpravodajství prokazatelně slábnou? Odpověď na uvedené otázky budu hledat v následujícím textu.

● Robert Záruba

Žánrové odlišení

Dobrá reportáž zůstává základním prvkem kvalitního televizního zpravodajství (rozlišujeme mezi hodnocením „kvalitní“ a „oblíbený“ zhruba ve smyslu „respektovaný“ a „zábavný“).

Je pozoruhodné, že v televizní praxi se tak málo dbá na žánrovou přesnost. Už jen názvosloví působí v mezinárodní komunikaci zmatek navzdory tomu, že české televizní prostředí používá až na pár výjimek anglickou terminologii.

Tím však mentoři jednotlivých stanic zatemeňují mnoha každodenním autorům původní smysl. A tak jsou headlines (titulky) nesrozumitelné nebo nezajímavé, highlights (zkrácené zprávy) neúplné, files (doplňky zprávy) nesourodé a items (obsáhlejší reportáže se stopáží nad 90 sekund) se raději ani nepoužívají.

Žánrové vymezení přitom není obtížné. Reportáž si v základních obrysech vystačí s metodou rozšířené obrazové zprávy, takže ukazuje kromě „kdo-co-kdy-kde“ podle typu události také „jak“ a „proč“. Od klasické obrazové zprávy se liší tím, že je sestavena ze záběrů z místa události (viz rozdíl mezi domácím a zahraničním agenturním zpravodajstvím), případně nabízí obrazový popis určitého společenského jevu. Obě tyto polohy potřebují naprosto odlišné televizní zpracování.

Od obrazové zprávy se kvalitní reportáž liší ještě posílením částí, které popisují „jak“ a „proč“. Prestižní reportéři si velmi zakládají na tom, že dovedou při povinnosti dodržení

omezené stopáže uvést základní údaje na velmi malém prostoru a srozumitelně ještě podrobnosti, které reportáž ozvláštňují.

Drtivá většina zpravodajských (a obecně televizních) žánrů respektuje obraz jako základní a určující prvek díla. Od klasické obrazové zprávy se reportáž liší právě důrazem na tzv. „silný“ záběr. Nemusí to nutně být pouze pohled na nějakou překvapující, neobvyčejnou nebo senzační událost. Jde o metodu, kterou autor dává přednost sestavení obrazové složky před zvukovou.

Reportáž zaměřená na určitý jev (korupce, doping, předražování státních zakázek) musí nutně s obrazovou složkou mírně ustoupit. Někdy si vypomáhá dramatizací místa (Reportér: „Sedím v restauraci Globus. U tohoto stolu mělo dojít k podepsání státní zakázky na 40 milionů korun...“). Ale daleko častěji používá prvek s označením „ilustrační záběry“. Čím více jich obsahuje, tím méně se jedná o reportáž.

Zvláštnímu režimu podléhá sportovní zpravodajství, které na rozdíl od drtivé většiny obecných zpráv nabízí pohled na událost přesně tak, jak se odehrála. Tato výsada nutí reportéra k perfektní souhře textu a obrazu.

Informace versus zábava

Obsah televizních reportáží odráží momentální prolínání funkcí, které bylo v minulosti považováno alespoň v kvalitních médiích za nepřijatelné. S ohledem na typ publika, který

televize zasahuje (viz část o zvuku a textu) se situace mění. Kvalitní televizní zpravodajství má ve výběru, řazení témat a jejich stopážovému odlišení zdůrazňovat témata důležitá před zábavnými. Ale zároveň má možnost využít reportážních postupů, které diváka zaujmou.

Problém spočívá nikoli v samotném předvedení reportáže, ale v čase, který následuje, kdy televizní publikum reportáž vstřebává. Je tu logicky poptávka nejen po sledovanosti, ale také po účinku informace. Není snad etickým prohrěškem, pokud autor reportáže použije vedle informací významných také jednu, dvě zajímavosti pro ozvláštění příspěvku. Pro jeho snadnější identifikaci mezi ostatními a také pro jeho lepší stravitelnost pro televizní diváky. Autor samozřejmě projevuje určitý vkus, schopnost udržet jasný důraz na důležité části zprávy, kterou překvapivá podrobnost neupozadí, pouze doplňuje.

Stopáž, řazení, propojení

Délku reportáže postihuje stejný úkaz jako všechny televizní (pozor, ne filmové) žánry: zkracování. Souvisí to s pozorností diváka, která je při nedostatcích závažnosti informací nebo zajímavosti zpracování udržována metodou změny.

Občas je možné v debatách o stopáži zpravodajství zachytit praktickou odpověď: „Reportáž má být tak dlouhá, jak si zaslouží.“ V tom zjednodušení je víc pravdy, než se na první pohled zdá.

Od nástupu komerčních stanic v polovině 90. let a uplatnění postupů zvyšujících divácký zájem se reportáže české televize nabídky srovnaly na délce mírně přesahující jednu minutu. Za maximální délku průměrné reportáže považují editoři zpravodajských pořadů 1:15 až 1:20 a tuto hranici nechávají reportéry prolomit jen zřídka a ve výjimečných případech.

Z mnoha průzkumů vyplývá, že tzv. většinové publikum delší reportáže stravuje hůře, resp.pektive se tak zvyšuje nebezpečí změny programu, ať už televizního nebo osobního. V situaci, kdy sledovanost zpravodajství určuje základní kapitál soukromých televizí a prestiž stanice veřejné služby, je tedy požadavek krátkých stopáží pochopitelný, byť z formálního hlediska nesprávný.

Problém nastává především při rozlišení důležitosti. Některé televize už dávno upustily od stopážového odlišení „Front Page News“ (slangově „otvírák“ nebo „jednička“). Oslabila se tak stavba jednotlivých pořadů, kdy první reportáž nemá na začátku scénáře patřičný akcent. Tvůrci zpráv volí jiný postup. Prodlužují informaci o hlavní události nebo jevu přidáváním dalších prvků: živého rozhovoru s poptávkou posledního vývoje, grafických doplňků apod. Tvůrci tedy přece jen věnují tématu čas, který odpovídá důležitosti první zprávy.

Zkracování délky reportáže má ale další důsledky. Stejná metoda se totiž užívá při určování délky záběru. Reportáže se stále více podobají hudebním klipům s krátkými útržky pohledů, někdy dokonce s očividnými přestupky proti střihové skladbě (konec záběru při pohybu kamery, změně velikosti, střih přes osu apod.). Je to další důsledek chybného postupu při skládání obrazové a zvukové složky reportáže.

Stavba, střih, rychlost, tempo

Televizní reportáž začíná základním textem, který divákům předkládá redaktor, průvodce zprávami. Návěští by mělo obsahovat základní nebo nejdůležitější informace, které pak reportáž rozvíjí. Už dávno není tento postup pocítován jako oslabení reportáže, naopak.

Nijak to však nesnižuje požadavek zajímavého úvodního záběru. Expozice se zdá být nejvíc autorskou částí tohoto žánru, tak jako si průvodce zpráv může nejosobnější tón dovolit v prvním vítacím vstupu na začátku zpráv.

Teorie o tom, že televizní reportáž zásadně nemá začínat výpovědí respondenta, není zcela přesná. Potlačuje totiž tzv. konfrontační stavbu reportáže, která může být pro zpracování některých bytí výjimečných témat nejvhodnější.

Stavba reportáže dále závisí na obrazovém zázemí. Při řazení záběrů stále platí základy střihové skladby, především:

- nestříhat záběr při pohybu kamery (nájezd, švenk apod.),
- nestříhat „přes osu“, tedy tak, že stejné postavy či objekty se nemohou pohybovat zleva doprava (shora dolů...) a v následujícím záběru opačně,
- přednost má střídání detailů a celků.

Přitom je třeba znát přínos jednotlivých velikostí. Celek poskytuje základní přehled, je tedy pro zpravodajství základním záběrem. Detail poskytuje zejména pohybovým událostem dynamiku. Reportáž zásadně kombinuje obě velikosti, dokonce velmi účinně používá střídání velikosti během záběru.

Pozoruhodná situace nastala v posledních letech v délce a rychlosti záběru. Záběry používané v reportážích se stále zkracují, v detailech se z někdejších tří sekund stáhly s ohledem na kvalitu obrazu na sekundu, a další framy (frame je v televizní řeči jedno z 24 oken vteřiny záběru – pozn. red.) odpočítáváme. Opomíjena přitom zůstává kombinace delšího záběru se sérií krátkých.

Zvuk, slovník, styl

Základní požadavek: soulad zvuku, tedy především textu, s obrazem. Divák ruší, pokud se podmět věty neshoduje s postavou ukázanou v detailu, nebo když se text začíná zpoždovat za obrazem (mírný předstih nevádí, je dokonce žádoucí s ohledem na rozdílnou rychlost vnímání zvuku a obrazu).

Televize obecně funguje jako prostředek prostřednosti, což se mimo jiné vyznačuje snahou trefit nejsledovanějšími nebo nejdůležitějšími pořady tzv. většinové nebo chcete-li středové publikum. Užitečnější než zkoumání dvouciferného počtu definic, které se marně snaží typického diváka televizních zpráv popsat, bude srovnání následujících vlastností:

- srozumitelnost, nikoli zjednodušování,
- přehlednost, ale ne zkracování,
- jednoznačnost, rozhodně ale ne informační neurčitost.

Soulad těchto tří základních požadavků vede k jádru věci. Reportáž z oborového prostředí musí autor doplnit tak, aby soulad obrazu a textu dával jasný popis události příp. jevu. Reportér má volit srozumitelné, jednoznačné výrazy, postupovat při popisu události zřetelně. Rozhodně by měl dát přednost českým výrazům před cizími, jednoznačným před neurčitými. Spisovná

čeština se zdá být samozřejmostí, s určitou tolerancí k umírněnému slangu, zvláště v oborovém (např. sportovním) zpravodajství.

Ve slovníku zpravodajství parazitují dobové fráze, metafory a stylistické chyby. Reportáž jako každý recyklující žánr představuje pro žurnalisty výzvu při hledání neobvyklých výrazů, spojení a jazykových postupů. Na tomto kolbišti se – kromě volby tématu samozřejmě – nejlépe projeví osobnost autora. Zde má možnost ukázat své jazykové vybavení, formulační obratnost a výrazovou svěžest – to vše ovšem při dodržení tří základních zásad. Jazyková exhibice na úkor srozumitelnosti nebo jednoznačnosti je v seriozním zpravodajství nepřijatelná. Přidat tento čtvrtý bod, aniž by došlo k rozbití požadovaného trojúhelníku základních vlastností – toť základní úskalí moderní televizní reportáže. Při volbě výrazů má totiž autor vždy upřednostnit jednoznačnost výpovědi před atraktivním podáním.

Přehlednost platí kromě volby výrazů také v celkové stavbě reportáže. Od první věty má reportáž zřetelně rozvíjet fakta, držet se tématu a opomenout zbytečné odbočky. Ohledně tradiční novinářské volby lze doporučit spíše postup od konkrétního k obecnému.

Autor má vybírat jednoznačné termíny, pokud je to možné. Je pozoruhodné, že právě v tomto bodě slovník soudobých českých médií tolik zaostává. Slova „asi“, „přibližně“, „zhruba“ lze použít v první verzi v časové tísni, kdy přesný údaj nelze objektivně určit. Např. termín „několik“ do zpravodajství nepatří vůbec.

Zvuk reportáže nelze zaměnit pouze za čtený text. Zvukové pozadí dotváří přiměřenou emotivní stránku záběru, mnohdy nezbytnou k přesnému pochopení události – viz hesla skandovaná demonstranty, hrozivé hučení rozbourené řeky apod.

Zvlášť výrazné obrazové okamžiky mají zůstat „bez komentáře“. Jsou to vrcholy jednotlivých záběrů – např. autentický zvuk pokáceného stromu nebo moment vstřelení branky. Dobře postavený text nechává tyto chvíle vynít a zvyšuje tak účinek reportáže.

Osobnost reportéra

Audiovizuální média vždy akcentují osobnost autora. Není to však pouze pověstný „stand-up“, kterým reportér dokládá své autorství.

Obraz je prvotní. Reportér tedy musí zároveň vydávat bez přehánění režisérské pokyny, vést kameramana, určovat nejen objekt snímání, ale často také pohyb kamery, velikost záběru apod. Výběr tématu, schopnost popsat událost nebo společenský jev v úžasně krátkém čase, s respektem k záběru, srozumitelně, jednoznačně a přitom se schopností zaujmout pozornost diváka – to všechno je výzva pro vykonavatele profese, která jen povrchního žurnalistu ubíjí svou zdánlivou každodenností.

Autor je šéfkomentátorem Redakce sportu České televize

Kresba Jiřina Wilky Palková

„Hlásíme dobré rozptylové podmínky...“

Výzkum Reuters Institutu a University of Oxford: Šíření fake news a internetových dezinformací v Evropě

Reuters Institute pro výzkum žurnalistiky provedl v průběhu roku 2017 ve spolupráci s oxfordskou univerzitou dlouhodobou výzkumnou studii zaměřenou na vliv fenoménu falešných informací na internetu, ať už jsou šířeny z důvodů komerčních či politických. Studie, jejímiž autory jsou Richard Fletcher, Alessio Cornia, Lucas Graves a Ramsus Kleis Nielsen srovnává působení serverů šířících fake news a dezinformace s vlivem internetových verzí klasických médií ve Francii a v Itálii. Na veřejnost se dostala v únoru 2018.

• Jaroslav Veis

Autoři studie v obou zemích vybrali ze tří stovek dezinformačních serverů, které navrhli nezávislí pozorovatelé, několik desítek nejvlivnějších. Ty pak analyzovali a srovnali s úzkým výběrem tradičních (mainstreamových) médií.

Základními kritérii zařazení do souboru dezinformačních serverů byla míra falešných informací v jejich celkovém obsahu a kvalita ověřování informačních zdrojů. Kromě toho byly do souboru zařazeny i lokální servery ruských mediálních organizací Russia Today a Sputnik. Studie se nezabývala servery publikujícími satirický obsah, které jsou často mezi dezinformačními weby zařazovány. Celkem tak autoři studie sledovali ve Francii 38 dezinformačních serverů, v Itálii pak 21.

Tradiční (mainstreamová) média reprezentovaly ve Francii servery listů Le Figaro a Le Monde, server francouzské veřejnoprávní televize, lokální edice Huffington Post a server www.20minutes.fr., v Itálii pak servery listů La Repubblica, Corriere della Sera, italského rozhlasu a televize, lokální server Huffington Post a server www.tgcom24.mediaset.it.

Výsledky studie

Žádný ze zvolených dezinformačních serverů nesledovalo v roce 2017 jak ve Francii, tak v Itálii v měsíčním průměru více než 3,5 % populace, přičemž valná většina z nich měla průměrnou měsíční sledovanost menší než 1 %. Nejpopulárnější servery tradičních médií ve Francii (Le Figaro) a v Itálii (La Repubblica) ve

srovnání s tím sledovalo 22,3 % populace, resp. 50,9 %.

Souhrnný čas, který strávili uživatelé sledováním dezinformačních serverů měsíčně, je v průměru menší než čas, který věnovali sledování serverů jednotlivých mainstreamových médií. Nejpopulárnější servery produkující falešné zprávy dosahovaly ve Francii měsíční

Stručné dějiny fake news

Jakkoli si Donald Trump činí nárok, že to byl on, kdo přivedl na svět výraz „fake news“, není to pravda, ostatně jako v mnoha jiných případech jeho nároků na prioritu. Pravdu má však v tom, že častým užíváním sousloví zejména ve svých proslulých tweetech zásadně přispěl k tomu, že výraz se rozšířil do celého světa a do všech jazyků.

První historické příklady fake news, jsou staré jako šíření informací samo. Od počátku vznikaly buď úmyslně s cílem mást, nebo jako satirické nadsázky, které však veřejnost často vzala vážně.

Že druhá varianta platí dodnes, dokazuje satirická nadsázka z pořadu Jindřicha Šídla „Šťastné pondělí“ na serveru Seznam.cz, podle níž se v prezidentských volbách voliči Miloše Zemana nemuseli v prvním kole obtěžovat do volebních místností, neboť jejich kandidát postupoval do druhého kola automaticky. Vznik satirické zprávy a autorovu motivaci nakonec začala vyšetřovat policie.

Fake news mají podle Wikipedie vedle zpráv zcela nepravdivých ještě další nuance: zprávy se zavádějícími titulky, zprávy zasazené do nepravdivého kontextu, zprávy úmyslně připisované neexistujícím zdrojům, zprávy nikoli zcela nepravdivé nýbrž pravdu pouze posunující.

Moderní historii fake news začaly psát zprávy zcela vymyšlené, a to z komerčních důvodů. V roce 2016 si editor amerického serveru BuzzFeed všiml nebývale vysokého sdílení nepravdivých zpráv, pocházejících ze serverů registrovaných v makedonském městě Veles. Tvůrcům nešlo o ovlivnění politických dějů, ale o peníze z reklamy, které se na jejich bizarní a divoké zprávy nabalovaly. Algoritmy sociálních médií se totiž dokonale snoubí s reklamními systémy. K vedlejším škodám tohoto relativně snadného výdělku pak patřilo to, že se stejně dokonale snoubily s volebními mechanismy.

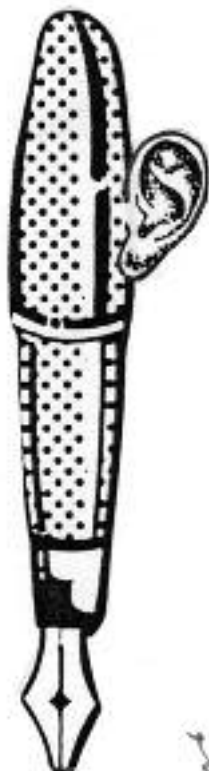
Fake news v ČR

V tomto kontextu si připomeňme české verze satirických serverů šířících absolutně bizarní zprávy, např. server AZ247.cz s úvodním sloganem „Nikdo nám nediktuje, o čem smíme lhát“. I tady smyšlené zprávy fungují jako nosič reklamního sdělení.

Zprávy serveru AZ247.cz často satirizují politickou scénu. Typické jsou přitažlivými titulky: „V Německu zakázali vánočního kapra, protože není halal. Nahradí jej vánoční kebab“; „Krutá zima v USA: Američané odsávají z Evropy zimu, aby v ní vytvořili přirozené podmínky pro uprchlíky“ nebo „Zeman se na Hradě zbaví kontroverzních lidí. Nejedlého s Mynářem nahradí Kajínek a Troška“.

V dubnu 2016 pak TV Barrandov (stanice blízká českému prezidentovi) odvysílala jako seriózní informaci zprávu amerického satirického webu nationalreport.net o tom, že je možné si doma s pomocí 3D tiskárny vyrobit atomovou bombu.

Klíčovým problémem fake news je další vývoj sociálních médií. Počáteční předpoklad, že v jejich prostředí bude fungovat jakýsi samoočistný filtr oddělující pravdu od nepravdy, se nevyplnil. Navzdory veškeré snaze není tento filtr účinný. Vládní regulace šíření informací vždy balancují na hraně omezování svobody projevu. Největší globální sociální síť Facebook však ohlašuje novou éru úsilí o proměnu svého informačního prostředí v prostor kvalitních, tedy pravdivých informací.

WIPa

sledovanosti 11 miliónů minut, v Itálii pak 7,5 miliónu minut. Oproti tomu strávili lidé např. na serveru listu Le Monde v průměru 178 miliónů minut měsíčně, na serveru La Repubblica pak 443 miliónů minut.

Významnému rozdílu mezi sledovaností a dosahu mainstreamových a dezinformačních serverů však neodpovídá míra jejich interakčního šíření prostřednictvím Facebooku (tedy počtu komentářů, sdílení a jiných reakcí). Tady některé z dezinformačních serverů generovaly srovnatelný či větší počet interakcí než mainstreamové tituly. Jeden z francouzských dezinformačních serverů www.santepiusmag.com zaměřený na informace z oblasti péče o zdraví generoval v roce 2017 průměrně víc než 11 miliónů interakcí měsíčně, což je pětikrát více než server listu Le Figaro. Převážná většina dezinformačních serverů však naopak měla míru interakcí nesrovnatelně nižší než servery mainstreamových médií.

Omezený vliv dezinformačních serverů

Ze studie vyplývá, že jakkoli vliv online informací stále narůstá, podíl přímého vlivu dezinformačních serverů je omezenější, než se obecně soudí. Totéž vyplývá ze srovnatelných šetření ve Spojených státech. Je však možné (a vysoce

„Táta je slavný. V novinách píší, že napadl turistu!“

pravděpodobné), že interakce a druhotné šíření zpráv těchto serverů prostřednictvím sociálních sítí, zejména Facebooku, jsou mnohem rozsáhlejší a nezmapované. Stejně tak nejsou zmapované interakce prostřednictvím dalších nevěřejných informačních aplikací či online šíření vizuálních dezinformací. Navíc i sami autoři studie připouštějí, že studie se zabývala plošným a zprůměrovaným vlivem dezinformačních serverů. Jejich pozornosti tak mohly uniknout jed-

notlivé a významně vlivné fake news stejně jako krátkodobě vlivná témata falešných zpráv. Dezinformace v online prostředí jsou neobvykle dynamické a budou si vyžadovat mnohem detailnější analýzu.

„Náš výzkum je prvním krokem na cestě k pochopení vlivu falešných zpráv a dezinformací na Evropu. Je zřejmé, že téma si vyžaduje další výzkum, už proto, že se nepřetržitě vyvíjí,“ uzavírají autoři zprávy Reuters Institutu.

Za kvalitní práci rok samovazby

Jsou povolání, která – když vykonáváte řádně a odpovědně – vás mohou přivést do vězení. Tedy v některých dobách a v některých zemích. K takovým povoláním patří žurnalistika a k takovým zemím Turecko. (Mimochodem, před necelými 30 lety k takovým zemím patřilo i tehdejší Československo a redaktoři samizdatových Lidových novin Jiří Ruml a Rudolf Zeman by o tom mohli detailně vyprávět).

Dnes to detailně může popsat istanbulský korespondent německého listu Die Welt Deniz Yücel, který byl letos 16. února propuštěn po roční samovazbě z tureckého vězení v Silviri. Na svobodu se dostal nikoli proto, že by turecký režim dospěl k závěru, že jeho obvinění bylo vykonstruované, nýbrž na nátlak jak světové veřejnosti a zejména organizace Reportéři bez hranic, tak po vyjednávání německé vlády s tureckými úřady a po přímé intervenci kancléřky Merkelové.

Yücel, kterému hrozil desetiletý trest, se přitom policejním orgánům přihlásil sám poté, co se dozvěděl, že ho Erdoğanův režim chce zatknout. Obviněn byl z toho, že je „agent terorismu, německý špión a podněcuje nenávisť“.

Čtyřiačtyřicetiletý žurnalista turecko-německého původu po celou dobu svého zadržování trval na řádném a nestranném projednání jeho obvinění před soudem a dožadoval se zásahu nezávislých mezinárodních soudních institucí.

Otevřeně při každé příležitosti prostřednictvím svých právníků poukazoval na represe tureckých úřadů proti médiím a zadržování celé řady jeho kolegů, a především na to, že jediným proviněním jeho i ostatních stovek novinářů zadržovaných Erdoğanovým režimem je jen to,

že odpovědně a řádně vykonávali svou práci.

Během věznění byla Denizi Yücelovi na knižním veletrhu v Lipsku udělena Cena svobody médií. Spolu s ním byla oceněna i turecká spisovatelka Asli Erdoganová, která strávila za své sloupky v kurdských novinách čtyři měsíce

ve vazbě. Turecko si v žebříčku svobody tisku, kterou každoročně sestavuje organizace Reportéři bez hranic, stále pohoršuje. Mezi 180 hodnocenými zeměmi kleslo ze 151. místa v roce 2016 na 155. místo v roce 2017.

(iv)

Deniz Yücel se dostal na svobodu také díky nátlaku německé kancléřky Merkelové.

Odborník na svobodný přístup k informacím Oldřich Kužílek: Evropské nařízení GDPR práci novinářů neohrozí

Na konci letošního května vstoupí v EU v platnost aktualizovaný právní rámec ochrany osobních údajů, který bude přímo určovat pravidla zpracování osobních údajů a práva fyzických osob. V Česku nařízení nahradí zákon o ochraně osobních údajů z roku 2000. Mezi odborníky se nařízení nazývá GDPR a vychází z anglického General Data Protection Regulation (Obecné nařízení o ochraně údajů). Co bude GDPR znamenat pro práci novinářů? Mediažurnál se ptal odborníka na otevřenost veřejné správy a ochranu soukromí Oldřicha Kužílka, mimo jiné jednoho z autorů zákona o svobodném přístupu k informacím.

● **Martin Melichar**

Za jakým účelem se GDPR v rámci Evropské unie zavádí?

Především kvůli sjednocení ochrany osobních údajů, tedy ochrany svobod občanů Evropské unie. Také kvůli dramatickému rozvoji informačních technologií a dominantně kvůli tomu, že se katastrofálně rozvinulo obchodování s osobními údaji, tedy obchodování s naší svobodou. Posledním důvodem bylo zjištění, že zejména sféra byznysu dosavadní pravidla ochrany svobody jedinců vůbec nedodržovala, dalo by se říci, že je vysoce ignorovala.

Proč se nařízení GDPR zavádí nyní a kolik let se vyvíjelo?

Zavedlo se před dvěma roky a tyto dva roky mohly ústřední orgány České republiky vše připravovat. Bohužel neomluvitelně zaspaly, nyní se několik měsíců probouzejí, ale v rozespalosti občas vykřikují nesmysly. Nařízení se vyvíjelo více než pět let formou porad národních zástupců dohledových úřadů. Nejde tedy o žádnou tzv. bruselskou byrokratickou nesmyslnou regulaci, ale o odborně fundovanou celoevropskou dohodu na společné úrovni ochrany svobody občanů.

V České republice dojde ke změně zákona o ochraně osobních údajů. Bude chystané nařízení od současného zákona radikálně odlišné a v jakých oblastech pocítíme změny nejvíce?

Obsahově – tedy z hlediska toho, co se na osobních údajích chrání, se prakticky nic nemění. Zvyšuje se ale tlak na pořádek, v zásadě jde o prašnění píštěl do stolu se zvoláním „a teď už opravdu“. Dosud se totiž povinnosti v zásadě obcházel a dělaly jen naoko.

V odborných kruzích se spekuluje, že GDPR může ohrozit práci novinářů, zejména těch investigativních. Je to pravda?

Nemám žádnou vědomost, že by obecné nařízení mělo jakkoliv omezit práci novinářů. Naopak na mnoha místech uvádí výjimky či respektující odchylky kvůli svobodě projevu, právu na informace. Pasáž výjimek a úlev pro zpracování osobních údajů prováděné pro novinářské účely je nejděleším paragrafem připravovaného zákona o zpracování osobních údajů, který evropské nařízení upřesňuje.

V chystaném zákoně se uvádí, že při zachování požadavku přiměřenosti může novinář i bez souhlasu druhé strany zveřejnit její osobní údaje, a to až do doby, kdy dotčený subjekt vznese námitku a osvědčí, že jeho zájem na ochraně osobnostních práv převažuje v konkrétním případě

Oldřich Kužílek

Poradce pro otevřenost veřejné správy a ochranu soukromí, dříve a střídavě režisér, moderátor, politik (člen a poslanec zaniklé ODA). Spoluautor Zákona o svobodném přístupu k informacím, poradce a školitel v této oblasti. Od roku 2000 pracuje na projektu Otevřete.cz v organizaci Otevřená společnost. V letech 2006 až 2012 byl poradcem Stálé komise Senátu PČR pro ochranu soukromí. Kužílek je autor publikací „106 odpovědí na vaše otázky“ a „Dalších 106 odpovědí na vaše otázky s judikaturou“ (o přístupu k informacím veřejné správy a jejich ochraně), „Svoboda informací“ (odborná publikace o přístupu a ochraně informací).

Foto Petr Našic

nad zájmem na zveřejnění osobních údajů. Jak to máme chápat? Posiluje GDPR práva druhé strany, či novinářů, kteří o ní informují?

Obecné nařízení v tomto směru spíše posiluje postavení novináře, dává mu jasné postavení. Když si vzpomenu na dva případy – jednak snahu státního zastupitelství zakázat zveřejnění informací o korupční kauze ve fotbale, anebo žádost Tomáše Němečka o informaci o čestných občanstvích – myslím, že by oba dopadly stejně ve prospěch svobody projevu a práva na informace. Riziko je jinde. V takzvaném změnovém zákonu, který doprovází implementaci obecného nařízení, požaduje naše policie rozsáhlá omezení práva na informace o svých činnostech. Opět jde o případ, kdy domácí úředníci chtějí zneužít evropské předpisy k prosazení svých partikulárních zájmů a omezit naše svobody a kontrolu veřejné správy.

Pokud se novinář dostane do sporu s daným subjektem, kdo bude spor posuzovat a jak?

Primárně to bude posuzovat redakce. Až když s jejím závěrem nebude subjekt údajů souhlasit, obrátí se k Úřadu pro ochranu osobních údajů, případně na soud. Věřím, že redakce pracují zodpovědně a dovedou si svobodu projevu obhájit. Soudy svobodu projevu zatím velmi dobře chrání.

Jaké další úskalí může GDPR znamenat pro práci novinářů?

O vážném úskalí nevím. Obávám se jen zneužití procesu implementace ze strany represivních složek, aby pod pláštíkem obecného nařízení nepropašovaly do zákonů nové restrikce.

Cenzura tisku v Československu v roce 1968

Cenzura provázela tvorbu písemných záznamů od pradávna. S nástupem knihtisku jí přibýlo práce, fungovala za Rakousko-Uherska i v době první Československé republiky. Nebyla tedy vynálezem komunistů, byť ji významně zdokonalili.

● Milan Bárta

KSČ po únoru 1948 převzala kontrolu nad všemi sdělovacími prostředky, v dubnu 1953 potom vznikla jako „neveřejný orgán vlády“ cenzurní Hlavní správa tiskového dohledu (HSTD), která se stala obávanou institucí s širokým polem působnosti.

S postupným uvolňováním a změnami ve společnosti došlo přijetím zákona č. 81/1966 Sb. k legalizaci cenzury, k pokusu o definování jejích pravomocí a k určitému omezení činnosti nově vzniklé Ústřední publikační správy, v níž se HSTD reorganizovala. Cenzoři od té doby mohli pozastavit (nikoli zakázat) pouze utajované informace, v případech „veřejného zájmu“ pouze upozorňovali na nevhodnost.

Vedení médií mohlo požádat o přezkoumání oprávněnosti zásahu. Jako rozhodný arbitr mělo případně sloužit ideologické oddělení ÚV KSČ. Fakticky nicméně počty cenzurních zásahů výrazně poklesly. V prosinci 1967 potom určil ÚV KSČ, že se šéfredaktoři smejí sami rozhodnout, zda uposlechnou, či neuposlechnou rozhodnutí cenzury týkajícího se kontroverzního materiálu, odpovědnost za zveřejněný materiál padala na ně.

Na přelomu let 1967–1968 došlo k personálním změnám ve vedení KSČ, v jejichž důsledku se stal první tajemníkem ÚV KSČ Alexander Dubček. Noví členové stranického vedení se snažili své názory a plány na nutnost reformy prezentovat prostřednictvím médií. Měli proto sami zájem o aktivní a cenzurou neomezené sdělovací prostředky. V únoru 1968 došlo k obnovení činnosti původních kriticky nahlížejících Literárních novin pod novým titulem Literární listy, na počátku března se předsednictvo ÚV KSČ usneslo na nutnosti změn na úseku sdělovacích prostředků a rozhodlo o ukončení cenzury jako symbolu éry prezidenta Antonína Novotného.

Fakticky tak byla v médiích zrušena „vedoucí úloha strany“. Akční program KSČ z dubna 1968 potvrdil, že „vědecké diskuse, vědecká díla, časopisy apod. nemohou podléhat žádné cenzuře.“ Dne 26. června Národní shromáždění přijalo zákon č. 84/1968 Sb., jehož nejdůležitější věta zněla: „Cenzura je nepřipustná“.

Necenzurovaná média mezitím (i předtím) sama výrazně zvýšila angažovanost a aktivitu, zejména co se týkalo vnitropolitických otázek. Objevila se témata, která byla dříve tabuizována, ať už šlo o nezákonné poúnorové procesy a otázky rehabilitace jejich obětí, okolnosti smrti Jana Masaryka, nutnost personálních změn ve státním a stranickém aparátu (včetně funkce prezidenta republiky), budoucího státoprávního uspořádání (federalizace), ale i články volající po existenci opoziční strany a pluralitního politického systému či o mezinárodních souvislostech

pražského jara. Jejich aktivita měla klíčový vliv na formování veřejného mínění a na zapojení veřejnosti do reformního procesu a na snahy o obnovení občanské společnosti v Československu.

Důsledky informační volnosti

Informace poskytované médií měly obrovský ohlas, zprostředkovaně se potom odrážely v politických rozhodnutích. Média se tak z role pasivního zprostředkovatele informací sama stala aktivním politickým činitelem. Typické v tomto ohledu byly červnový manifest *Dva tisíce slov a červencové Poselství občanů členům předsednictva ÚV KSČ*.

Zatímco v československé veřejnosti měla svoboda tisku pozitivní ohlas, byly informace podávané médií komunistickými vedeními v Moskvě, ale i v dalších socialistických státech, chápány jako ohrožení monopolu strany a nabádání ke „kontrarevoluci“. Šéf komunistické strany v Sovětském svazu Leonid Brežněv po Alexandru Dubčekovi opakovaně žádal, aby ÚV KSČ začal sdělovací prostředky znovu řídit a kontrolovat.

Ve skutečnosti ani v československém politickém vedení nebyly jednotné názory za zrušení cenzury. Zdeněk Mlynář, jeden z nejprogresivnějších reformátorů, nejprve žádal nerušit cenzuru před zveřejněním Akčního programu KSČ s tím, že tisk bude psát daleko radikálněji a bude obtížné vnucovat mu meze a politický rámec Akčního programu. Později požadoval zachovat v právním řádu alespoň možnost následné cenzury.

Jeho rozhodným oponentem se stal Gustáv Husák, který tehdy prosazoval úplnou svobodu médií. Týž Husák, který už v dubnu 1969 nahradil ve funkci prvního tajemníka ÚV KSČ Alexandra Dubčeka, a stal se zosobněným normalizace. Pod tlakem ze zahraničí se Dubčekovo vedení od počátku května 1968 snažilo o kontrolu médií, žádalo mj., aby si novináři „dobrovolně“ uložili autocenzuru. Po schůzce v Čierne nad Tisou na přelomu července a srpna se dokonce uvažovalo o částečném obnovení cenzury.

Období po invazi

Po srpnové invazi do Československa se v moskevském protokolu, který shrnoval výsledky jednání mezi Československem a SSSR, českoslovenští představitelé zavázali získat sdělovací prostředky pod kontrolu. Jen tři dny po návratu z Moskvy, 30. srpna, vláda schválila zřízení Úřadu pro tisk a informace (ÚTI), který měl za úkol jednotně řídit, kontrolovat a usměrňovat činnost tisku, rozhlasu, televize a ČTK. První pokyny ÚTI zakazovaly používat termíny „okupant“ a „okupace“, kritiku zemí podílejících se na invazi či informace o obětech a škodách způsobených okupací.

Národní shromáždění následně 13. září přijalo „Zákon o některých přechodných opatřeních v oblasti tisku a ostatních hromadných informačních prostředků“ (č. 127/1968 Sb.), který fakticky znovu zaváděl cenzuru. Odpovědnost za publikovaný materiál se přenášela na pracovníky hromadných informačních prostředků a na nakladatelství. Jednotliví novináři od té doby sami nesli odpovědnost za to, co zveřejňují. Existoval systém sankcí od upozornění až po zákaz periodika až na tři měsíce. Předběžná cenzura tak byla nahrazena autocenzurou jednotlivých šéfredaktorů a novinářů.

Autor je vědeckým pracovníkem Ústavu pro studium totalitních režimů

„Věční milenci“

Jubileum regionálního novináře Jana Čady

Novinářská obec Zlínského kraje je dlouhá léta spjata se jménem redaktora Jana Čady, který se 2. ledna letošního roku ve zdraví dožil rovně šedesátky. Kariéra novináře známého nejen ve zlínském regionu, která začala v rozhlasu, běží dál. Žurnalista nyní pracuje pro soukromá média.

● Rudolf Mañas

Začátkem osmdesátých let se poprvé objevil v tehdejší Gottwaldově, dnešním Zlíně, mladý a sympatický čerstvý absolvent Fakulty žurnalistiky Univerzity Karlovy v Praze. Od útlého věku bylo jeho zálibou listovat v množství knih svého otce v rodném Kyjově. K tomu četl i noviny a tiskoviny všeho druhu, včetně sportovních. Patrně i proto našel místo mezi studenty žurnalistiky. Ještě v závěru studia si prakticky „očichal“ novinářinu v Českém rozhlasu Brno, konkrétně v jeho pobočném studiu v Gottwaldově.

Tato práce ho oslovila natolik, že po absolutoriu právě v Gottwaldově začal profesní kariéru. Ve vile J. A. Bati také potkal svého „učitele“, neúnavného novináře s velkým N, Ladislava Koželuhu, na kterého společně s námi dodnes vzpomíná.

Je to ale právě a hlavně práce s mikrofonem, která je mu nejbližší. Mikrofon mu dodnes jakoby přirostl k ruce. Racionální a pohotový úsudek ve zpracovávané problematice jsou pro novináře základem jeho činorodé zpravodajské

práce. Kdo trochu Janovu práci sleduje, ví, že jeho aktuální a pohotové informace bývají navíc vždy okořeněny špetkou vtípnosti, lehkosti i břitkého humoru. Málokdo z novinářů dokáže tak jako on zpravodajské příspěvky s výtečnou rétorikou odlehčit právě těmito vtípnými nápady, doplněnými svébytnými gesty.

Měl jsem s Honzou čest spolupracovat v rozhlasu dlouhých osm let a věřte, že to byla léta naplněná pilnou prací, která se nám oběma stala i koníčkem a každodenní radostí. Posléze zkusil Honza s úspěchem štěstí i ve zpravodajství České televize, pak v soukromé televizi Emurfilm. Ale ani rozhlasový mikrofon nezahodil, dodnes spolupracuje s rádiem Impuls. V posledních letech ho vidáme také na obrazovce TV Barrandov.

Je třeba vyzdvihnout rovněž jeho dlouhodobou a obětavou práci v Syndikátu novinářů ČR, dnes v Klubu novinářů Zlínska. Honza je ale navíc také tělem i duší sportovec. Především fotbal mu přirostl k srdci. A právě on obohatil klubovou činnost už dlouhá léta svým Presscu-

Foto Rudolf Mañas

pem, na kterém v sálové kopané každoročně měří své síly mužstva kulturních, společenských či státních institucí Zlínska.

Není možné se nezmínit o Honzovi jako o člověku. O člověku s velkým a otevřeným srdcem, o člověku nekonfliktním, chápatelém a vždy připraveném pomáhat druhým. Málokdo je obklopen tolika přáteli jako on.

Zlínský Press cup: vavříny pro fotbalisty Pragokonzertu

Už to bude pomalu čtvrt století, co si novináři ve Zlíně vymysleli a také „vyplali“ svůj fotbalový Press cup. Teď po 23 ročnících je z něj nejstarší halový turnaj amatérských fotbalistů nejen ve Zlínském kraji. Pořadatelskou taktovku všech ročníků neochvějně třímá Jan Čada, místopředseda krajské organizace Syndikátu novinářů České republiky. Nejinak tomu bylo i v sobotu 3. března.

● Vlastimil Langer

Na poslední chvíli tentokrát museli odřeknout účast loňští vítězové – krajský hasiči. Hrál se tedy v sedmi týmech přímo dokonalým systémem každý s každým, hrací čas každého utkání byl zcela (ne)šťastný, trval originálně 13 minut a 13 vteřin,“ vysvětlil šéf turnaje.

Třináctky se ukázaly šťastnými číslicemi především pro vítěze turnaje, celek Pragokonzertu. Ten to takřikajíc neměl ve svých rukou. V úplně posledním z bohaté várky jedenadvaceti zápasů potřeboval výhru zlínského magistrátu nad horkým kandidátem celkového prvenství, týmem Starostů ČR, kteří se do Zlína sjeli z celé republiky, mimo jiné ze vzdálených Libereckého a Ústeckého kraje. „Fotbalisté ze zlínské radnice nakonec ukázali, kdo je doma pánem, zdolali starosty 3:1, brali bronz, starostové skončili druzí a překvapivě i zaslouženě vyhrál Pragokonzert,“ rozhodl za organizátory Jan Čada.

Ceny nejlepším týmům i jednotlivcům předá-

vala jako každoročně předsedkyně krajské organizace Syndikátu novinářů České republiky Jana Bubeníková. „Nestačím sledovat míč, ta kvalita je skutečně vysoká, každý rok snad lepší a lepší,“ okomentovala dění na hřišti. Pro cenu určenou nejlepšímu hráči turnaje si přišel Tomáš Lipold z týmu nováčka Presscupu z Bystřice pod Hostýnem. Kromě parádního ocenění ho

Prvenství ve 23. ročníku Press cupu si letos vybojoval tým Pragokonzertu

těšila i jiná věc. Během dramatických bojů přišel o umělý zub. I ten se podařilo dohledat. Nejlepším brankářem se stal Zdeněk Jokl, strážce svatyně zlínského magistrátu. Nejvíce góly zatížil konta soupeřů Pavel Svoboda z týmu Starostů ČR a jeho spoluhráč z mužstva Josef Hutěčka zase získal cenu za fair play.

Jakou „chuť hrát“ mají přímo novinářské týmy z jednotlivých redakcí? O tom svědčí za více než dvacet let konání turnaje jeden fakt: Původně hrálo hned sedm týmů z místních redakcí, teď – kromě organizátorů – zůstal aktivním účastníkem jediný čistokrevně žurnalistický fotbalista, Robert Heč, reportér zlínské redakce TV Prima.

„Jde o perfektní akci, už teď se hlásíme na další ročník,“ rozhodl zdařilý setkání s fotbalovým míčem kapitán týmu starostů, první muž Březnice nedaleko Zlína Josef Hutěčka. Mimochodem jeho tým s sebou měl i fyzioterapeuta, který zvedal kvalitu svých fotbalistů slivovicí vypalenou roku 1997!

Foto Josef Hutěčka

Kreslířka Mediažurnálu: JIWIPA

Pokud jste ještě nikdy nenarazili na kresbu s touto „poznávací značkou“, nejste zrovna důkladným čtenářem periodického tisku. Myslím, že své vtipy publikovala snad úplně všude. Ale pozor: Nejde o autorku aktuálních satirických šlehů! Je představitelkou kreseb do odpočinkových příloh a do časopisů, které mají hlavně bavit a těšit, nikoli rozčilovat. Ačkoliv se to dnes nezdá, i takovou polohu (či úlohu) může mít kreslený humor.

● Ivan Hanousek

Jiřina Wilma Palková se narodila v Praze (1949) a v Praze 5 na Smíchově nepřetržitě bydlí a působí. Je členkou Asociace užité grafiky a grafického designu a svoji profesionální dráhu začala uměleckou fotografií a kresleným humorem, dnes se zabývá knižní a novinovou ilustrací a propagační grafikou. Od 70. let minulého století pracovala pro obrazové zpravodajství ČTK a také byla fotoreportérkou časopisu Nová Praha. Značkou JIWIPA však signuje výhradně kreslené vtipy a že jich už nadešla pár tisíc je zřejmé už jen z výčtu titulů, kde všude ji humorné kresbičky otiskli.

Už v únoru 1977 jsem v rubrice „Hvězdy kresleného smíchu“ v dětském týdeníku napsal, že: „Palková patří k té púldesítce odvážných českých žen, které se rozhodly ukázat mužům, že smysl pro humor není jen jejich výsadou.“

Kurátor Josef „Kobra“ Kučera jejím grafickým dílům věnoval dvakrát *Salon kresleného humoru* v pražské Malostranské besedě a na sklonku minulého tisíciletí v roce 1999 napsal, že dlouho znal dvě různé Palkové – první coby drobnou grafičku křehkých koláží. A druhou coby malou kreslířku ještě menších panáčků, nositelů převážně slovních vtipů (občas je zastupují oblíbená domácí zvířátka).

„Dlouho jsem si myslel, že spojit její smysl pro práci s převzatými obrázky s kresbou se nemůže podařit. Jsem rád, že jsem se mýlil, že dokázala spojit své vnitřní výtvarné různoběžky,“ napsal tehdy Josef Kučera do výstavního katalogu.

Autorku značky JIWIPA znali dříve ve všech redakcích, kde se pravidelně publikoval kreslený humor. Jako ilustrátorku a kolážistku ji znali nejen v časopisech, ale i v knižních nakladatelstvích. V tomto čísle Mediažurnálu proto představujeme Palkovou v obou polohách. Co si budeme povídat, nová média se už kvůli shánění klasických kreslených vtipů nepřetrhnou. A Jiřina zase setrvává ve své původní rukodělné pozici a těší se, když může vystavit svůj obrazek buď za výlohou prodejny uměleckých děl, anebo v celém souboru jako samostatnou výstavu. Takových měla dodnes 35 a 40 výstav bylo tzv. kolektivních (mj. v zahraničí: Polsko, Belgie, Německo, Bulharsko, Maďarsko, Rakousko – a samozřejmě i na Slovensku). Stejně či více početný je i seznam ilustrovaných knižních titulů (mj. Chevalier: *Zvonokosy*, Rakous: *Modche a Rezi*, Thürk: *Kejklíř* a také třeba Lindbergová: *Rybářské děvče Kullerönu...*).

Jako novinář aktivní v oblasti výtvarné publicistiky v periodickém tisku bych už tady mál napsal, že JIWIPA je asi poslední žijící pražskou autorkou kreslených vtipů... Ale objevila se přece Lucie Seifertová, která si odskočila od

velkých projektů. Jsou to vlastně vtipy, kterými ilustruje větší články ve čtvrtletním Magazínu MF DNES. Jinak baštou „dámské karikatury“ zůstává Brno. Na V. Švejdovou můžeme stále ještě vzpomínat jako na jednu z nahoře kdysi zmíněné púldesítky výtvarnic, k níž patřily ješ-

tě M. Plotěná, M. Mlejnková, I. Valocká a J. Holečková (i když ty dvě poslední z Brna už dávno nadobro zmizely). Ale budeme se těšit, že se i s díly vtipných autorek, vykvetlých kdysi pod Špilberkem, co nejdřív na těchto stránkách sejdeme...

Tábor v Letech u Písku a Romové a Cikáni

V souvislosti s nedávnými výroky některých politiků, které se týkají někdejšího koncentračního tábora v Letech u Písku, snad není od věci si v jazykovém koutku připomenout, jak byl v minulosti nazýván jednak tento tábor, jednak jeho vězni. Dále se budeme věnovat dalším slovům, která s významnou skupinou vězňů, s českými a moravskými Romy, respektive obecně s touto kapitolou našich dějin souvisejí.

● Lucie Jílková

Tábor v Letech u Písku byl v provozu od července roku 1940 do srpna roku 1943. Letský tábor je tématem, o kterém se desítky let mlčelo, širší veřejnost se o něm dozvěděla až v 90. letech 20. století.

Nejprve, v roce 1940, se jednalo o *pracovní* nebo také *pracovní kárný* tábor, v němž byly umístěny osoby ve výkonu trestu. Zastavit se můžeme u slova *kárný*. Nejstarší výkladový slovník češtiny nabízí k tomuto přídavnému jménu synonyma *trestající* nebo *kárající*, zde také čteme doklady: *kárný pohled*, *kárný tón* (řeč), *kárný list* (vyčítavý dopis). Slovo *kárný* dnes v češtině v běžných rozhovorech užíváno spíše není, vyskytuje se však v textech právnických, v nichž narážíme např. na slovní spojení *kárné provinění*, *kárná odpovědnost*, *kárné řízení* aj. Odtud se pak zmíněná slovní spojení mohou dostat třeba do zpravodajství. Vězeň kárného tábora se nazýval *káranec* (trestanec), což je slovo dnes prakticky nepoužívané, pokud na něj narazíme, pak třeba v historických textech věnovaných právě těmto táborům.

V srpnu roku 1942 byl tábor změněn na tábor *cikánský*, byli sem deportováni čeští Romové pouze na základě své etnické příslušnosti. Slovům *cikánský*, *Cikán*, *romský*, *Rom* věnujme více pozornosti. Slova *Rom* a *Cikán* (*Romové* a *Cikáni*) v češtině označují totéž etnikum, ovšem slovo *Cikán* je tzv. exonymum, tedy jméno zvolené někým jiným, zatímco slovo *Rom* bývá charakterizováno jako autonymum (též endonymum), tedy pojmenování sebe sama, pojmenování, jímž se nazývají sami Romové.

Podobné je to s exonymy zeměpisnými, jímž jsme se v jednom z koutků rovněž věnovali. Jen pro připomenutí, například v češtině existuje pojmenování italského jména *Janov*, to je exonymum, tedy jméno užívané nikoli domácími,

zatímco italské pojmenování *Genova* je autonymem, jménem vzešlým z domácího, v tomto případě italského prostředí.

Odlíšná mohou být i pojmenování etnik, což pozorujeme u pojmenování *Němec* – *Deutsche*, *Rakušan* – *Österreicher*, v těchto případech je exonymum a autonymum skutečně rozdílné. V jiných případech jsou si slova blízká, někdy totožná: *Slovák* – *Slovák*, *Rus* – *русский*, *Maďar* – *magyar*, *Polák* – *Polak*, *Francouz* – *français*, *Španěl* – *español* atd.

Není třeba připomínat, že slovo *Cikán* (*cikán*) vzbuzuje v některých uživatelích češtiny negativní konotace. Zopakujme, že to je pojmenování etnické skupiny, které nevězešlo od této skupiny samotné, ale bylo jí dáno někým jiným. Je to pojmenování, jímž mohli jeho tvůrci vyjadřovat svou nadřazenost, vyspělost apod. Podobná situace je u etnonym *Eskymák*, *Samojed*, *Laponec*, *Sioux*, exonym, která jsou dnes nahrazována autonymy *Inuit*, *Něněc*, *Sami*, *Lakota*.

Původ eponyma *Cikáni* se většinou odvozuje od pojmenování řeckého *Athínganoi*, v překladu *nedotknutelní*. Takto se nazývala jistá náboženská sekta, později tak byli v Byzantské říši nazýváni Romové, kteří přicházeli na její území. Toto řecké slovo je pak východiskem pro pojmenování romského etnika v různých jazycích, např. v řečtině *tsingános*, v latině *Acingani*, *Cingani*, v turečtině *Çingeneler*, v maďarštině *cigányok*, v němčině *Zigeuner* apod.

Kromě různých podob vzniklých z řeckého *Athínganoi* existují v různých jazycích pojmenování romského etnika evokující slovo Egypt: anglicky *Gypsies*, španělsky *Gitanos*, francouzsky *Gitanes*. Egypt zní v řečtině *Aigyptos*. Také toto pojmenování Romů pochází pravděpodobně z období Byzantské říše. Na jejím území,

konkrétně na Peloponésu, se také nacházela oblast nazývaná *Malý Egypt*, v níž žili právě Romové.

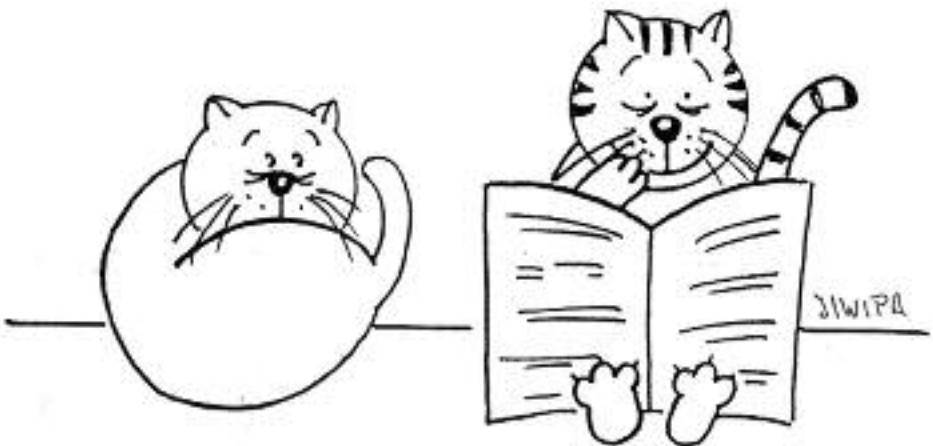
Autonymum *Rom*, *Romové* pochází z romštiny, indoárijského jazyka, který patří do velké rodiny indoevropských jazyků (do této rodiny patří i čeština). Spolu s romštinou jsou ve skupině indoárijských jazyků takové jazyky, jako je třeba hindština, bengálština nebo paňdžábština, jimiž se mluví v Indii. V severní Indii se do dnes vyskytuje slovo *Dom*, z něhož slovo *Rom* pochází. Romské slovo *Rom* je označením příslušníka romského etnika, jeho dalším významem je *manžel*. Analogicky *Romňi*, česky *Romka*, je příslušnice romského etnika a v dalším významu manželka. V Československu jsme se poprvé, ovšem na krátkou dobu, mohli se slovem *Rom* setkat v roce 1969, tehdy začal fungovat Svaz Cikánů-Romů.

V této organizaci se poprvé českoslovenští Romové prezentovali na veřejnosti právě jako Romové. Svaz byl zrušen v roce 1973 a příslušníci romské menšiny byli pak, například v tisku, označováni jako *občané cikánského původu*. Slova *Rom*, *Romové* jsme hojněji mohli slyšet v době perestrojky, důležitým momentem pak bylo ustanovení Romské občanské iniciativy (ROI) dne 21. 11. 1989.

Charakter tábora v Letech (pracovní kárný tábor → cikánský tábor) byl změněn na základě příslušných dobových rozhodnutí, tedy rozhodnutí protektorátní vlády.

Slova *protektorát*, *protektorátní* rovněž stojí za zmínku z jazykového hlediska. Stejně jako slova *protekce* a *protežovat* souvisejí s latinským slovesem *prōtegere* (krýt, chránit). Pokud v česky psaných textech narazíme na slovo *protektorát*, pak zpravidla v souvislosti právě s druhou světovou válkou. Protektorátem, přesněji *Protektorátem Čechy a Morava*, se rozumí československé území obsazené Německem v letech 1939–1945. Ve výkladových slovnících nacházíme i další užití slova *protektorát*, také taková, která nemají nutně negativní konotace. Jako synonyma lze uvést *ochrana*, *záštita*, např. *Kníže sám přijal protektorát slavnosti*; *Všcky své hry konají děti pod jejím protektorátem*, na taková užití však v dnešní češtině narazíme jen těžko, uvedené příkladové věty jsou mnoho desítek let staré. U slovesa *protežovat* někdy pozorujeme chybné psaní (i vyslovování): *protěžovat*, kdy zřejmě dochází k mylnému připodobnění slovesa *protežovat* a přídavného jména *těžký*, lze uvažovat i o vlivu podobně znějících sloves *obtěžovat*, *stěžovat* si.

Romští vězni byli z letského tábora deportováni v prosinci 1942 a v březnu 1943 do koncentračního tábora v Osvětimi-Březince, kde

„Tady čtu, že v Praze je kočičí hřbitov. Tak to si koupíme rodinnou hrobku.“

většinou zemřeli. Příběh letských vězňů je tedy příběhem romského holokaustu. Slovo *holokaust* dnes v češtině vidáme psané *holokaust* i *holocaust*, také podle Internetové jazykové příručky Ústavu pro jazyk český je možné obojí psaní. Psaní s *c* nás vede k latinskému slovu *holocaustum*, v překladu *zápalná oběť*. Latinské slovo však vychází ze staršího řeckého *holokaútōma* (*hólos* – celý, *kaíō* – spalují), v němž naopak vidíme psaní s *k*. Kromě slovního spojení *romský holokaust* se lze, ale spíše výjimečně, setkat také s jeho synonymem *porajmos*. Slovo *porajmos* lze z romštiny do češtiny přeložit jako *zničení*, *pohlcení*, je užíváno jako slovo nesklonné.

Pokud slyšíme slovo *ghetto*, nejspíše se nám vybaví slovní spojení *židovské ghetto*, skutečnost spjatá s obdobím druhé světové války (ovšem židovská ghetta existovala již dříve). Pokud sledujeme současné, nejen mediální, texty o českých Romech, narážíme i na spojení *romské ghetto*. Tématem takových textů jsou sociálně vyloučené oblasti, v nichž žijí Romové, často v nevyhovujících podmínkách. Podle Rejzkova etymologického slovníku souvisí výraz *ghetto* se jménem benátského ostrova *Getto Nuovo*, na němž byli Židé separováni již v 16. století.

Letský tábor přestal plnit svou funkci v srpnu 1943. V současné době o něm slyšíme v souvislosti s velkovýkrmnou vepřů, která byla

Kresba Jiřina Wilma Palková

„Dnes si dám černou kávu. Budu psát černou kroniku.“

na místě někdejšího tábora vybudována v 70. letech. Takové zařízení samozřejmě nemá nic společného s pietou, již by v nás toto místo s ohledem na tehdejší lidské oběti mělo vyvolávat.

A slovem *pieta* uzavřeme dnešní jazykový koutek. *Pieta* je slovo latinského původu, slovo *pietās* znamená *mravnost*, *zbožnost*, *oddanost*. V češtině znamená jednak *zbožná úcta*, *šetrný ohled*, jednak (s velkým počátečním písmenem) je *Pieta* zobrazením Panny Marie nařikající nad mrtvým synem. Běžně se objevuje

přídavné jméno *pietní*, jehož užití prezentují příklady, např. tyto ukázky převzaté ze serveru *romea.cz*, a to z textů věnovaných právě letskému táboru: *Památník Lety navštívilo v roce 2017 téměř 10 tisíc lidí. Pietní místa měla rekordní návštěvnost; Odstranění vepřina z míst, kde stával protektorátní koncentrační tábor pro Romy, požadovali na pietním shromáždění aktivisté z Česka a dalších 15 zemí; Česko za vepřin v Letech na pietním místě sklízí léta kritiku domácích organizací i mezinárodních institucí.*

Vicekancléř Rakouska Strache se musel omluvit za osočení veřejnoprávní televize

Vicekancléř a šéf krajně pravicové Svobodné strany Rakouska (FPÖ) Heinz-Christian Strache se omluvil za tvrzení, že veřejnoprávní stanice ÖRF šíří lživé zpravodajství. Stalo se tak pod tlakem žaloby, kterou na něj médium v nedávných dnech podalo.

Na počátku sporu stála fotografie moderátora zpráv Armina Wolfa, kterou Strache vložil na svůj facebookový účet se slovy: „Existuje místo, kde se ze lží stávají zprávy. To místo je ÖRF,“ což doprovodil záběrem na studio ÖRF a obrázkem moderátora.

Heinz-Christian Strache druhý den po veřejném příspěvku se snažil tvrdit, že šlo o žert. Poukázal zároveň na to, že jeho příspěvek nesl označení „satira“. Připustil nicméně, že usiluje o zrušení koncesionářských poplatků a že chce, aby veřejnoprávní stanice přinášela objektivní zpravodajství.

K neobvyklému kroku žalovat politika se médium veřejné služby uchýlilo poté, co rakouský vicekancléř nereagoval na žádost o omluvu za uvedený text. Podle generálního ředitele ÖRF Alexandra Wrabetze politikův čin výrazně poškodil reputaci stanice. Spor nakonec dospěl k mimosoudnímu vyrovnání.

Součástí mimosoudní dohody je povinnost Stracheho zveřejnit omluvný text po dobu deseti dnů na jeho facebookové stránce a zveřej-

nit omluvu i na třetí straně nejčtenějšího rakouského deníku *Kronen Zeitung*. Text zněl v překladu: „Toto tvrzení bylo nesprávné a já

Heinz-Christian Strache vykonává funkci vicekancléře a ministra pro sport ve vládě Sebastiana Kurze

Logo Wikimedia Commons

se omlouvám Arminu Wolfovi a zaměstnancům ÖRF za tento nepodložený výrok.“

Strache rovněž souhlasil se zaplacením v přepočtu skoro 255 000 korun a uhrazením právních výloh moderátoru Wolfovi, který tuto částku věnuje organizaci dokumentující zločiny holokaustu.

„Případ, kdy představitel nejvyšších pater politiky uzná neoprávněnost útoku na nezávislost veřejnoprávního média, je zcela výjimečný a je vhodnou příležitostí připomenout, jak důležité je bránit svobodu tisku a vyjadřování a důsledně reagovat na nepodložená obvinění,“ komentoval zprávu Adam Černý předseda Syndikátu novinářů ČR.

Server HlídacíPes.org: ČT a ČRo mohou přijít o stovky milionů. Vinu by nesli politici

Pouhý rok vydržel bez pokusů o jeho změnu zákon, který po letech dohadů umožnil veřejnoprávní České televizi a Českému rozhlasu uplatňovat odpočet DPH, a získat tak částečně zpět již zaplacené daně. Ministerstvo financí totiž připravilo novelu daňových zákonů, která tuto možnost ČT a ČRo opět vezme. Nejde přitom zdaleka jen o účetní operace a způsob zdanění, ale i o celkovou sumu, s níž mohou veřejnoprávní instituce napříště ve svém rozpočtu počítat.

● Robert Břešťan

Digitalizaci ať platí stát

Pokud Česká televize nebo Český rozhlas nyní nakupují zboží či služby od plátce DPH a použijí je výhradně pro veřejnoprávní vysílání, můžou poté uplatnit nárok na vrácení daně z přidané hodnoty. O tuto možnost mají sotva po roce platnosti zákona opět přijít. Pokud návrh projde, ČT a ČRo tím výrazně stoupnou nákladové položky.

„V celoročním dopadu je to řádově 120 až 130 milionů korun,“ říká za rozhlas mluvčí Jiří Hošna. U České televize by šlo o 350 až 400 milionů korun ročně.

„Méně prostředků by tak bylo nejen na financování výroby a vysílání pořadů, ale především na zajištění procesu digitalizace a přechodu na nový vysílací standart DVBT-T2, na který Česká televize dlouhodobě plánuje tyto prostředky využít. Tento přechod by tak zřejmě musel zaplatit stát ze státního rozpočtu,“ říká mluvčí televize Karolína Blinková.

Ministerstvo financí proti vratkám DPH pro veřejnoprávní média protestovalo už vloni, když většinou 111 hlasů prošla sněmovnou novela, která vrácení daně umožnila. Tehdy ministerstvo změnu označilo za paskvil, který je v rozporu s tuzemským i evropským právem.

Za svým názorem si stojí i dnes. „Po schválení poslaneckého návrhu z roku 2017 se na nás obrátila řada daňových poradců a expertů na daň z přidané hodnoty, kteří chtěli podat podnět k Evropské komisi. Nicméně tím, že jsme veřejně deklarovali, že současný stav bude napraven v nejbližší řádné novele zákona, předpokládáme, že to byl motiv, který je vedl k nepodání takového podnětu,“ vysvětluje za ministerstvo financí mluvčí Zdeněk Vojtěch.

Řízení nevedeme. „V tuto chvíli“

HlídacíPes.org se s žádostí o vyjádření obrátil i na Evropskou komisi. Mluvčí Franziska Kochová v obecné rovině odpověděla, že stávající

změna je zcela v režii členského státu, tedy České republiky.

„Komise v tuto chvíli v této věci nevede proti České republice žádné řízení,“ dodala Kochová. Zároveň odkázala na znění evropské směrnice o DPH, podle níž „členské státy osvobodí od daně činnosti veřejnoprávního rozhlasu a televize, s výjimkou činností obchodní povahy“.

Na stejnou směrnici se odvolává i ministerstvo financí. Obě veřejnoprávní instituce však rozpor současného stavu s evropskými pravidly odmítají.

Spor o výklad zákona o DPH ve vztahu k veřejnoprávním médiím se táhl dlouhé roky. Českému rozhlasu daly za pravdu i soudy, nejasnosti ukončila právě až loňská novela.

„Už v loňském roce, kdy jsme podporovali přijetí této novely, jsme tento argument (rozpor s evropskou směrnicí, pozn. red.) slýchávali. Máme za to, že výjimka pro ČRo a ČT v rozporu s evropským právem není,“ říká za rozhlas Jiří Hošna.

„Česká televize si nechala od renomovaných právních kanceláří vypracovat odborné posudky, které konstatují, že možnost odpočtu pro veřejnoprávní média není v rozporu s evropským právem,“ doplňuje stanovisko ČT Karolína Blinková.

Vinu ponesou politici

Jisté je, že pokud navržená změna projde, v rozpočtu dvojice veřejnoprávních médií vznikne oproti současnému stavu mnohasetmilionová díra.

„České televizi argumenty nikdo nesdělil. Současný model funguje a nezpůsobuje žádné potíže. Těžko tak najít důvody, proč brát ČT a ČRo peníze, se kterými počítají a které mají sloužit divákům. Až tedy dojde k tomu, že Česká televize nebude moci správně vést a dokončit proces digitalizace a lidé nebudou mít přístup k volnému televiznímu signálu, budeme komunikovat, že vinu nesou politici,“ odpovídá ČT na dotaz, zda navrženou novelu vnímá jako způsob finanční tlaku na veřejnoprávní instituce.

„Jde o zrušení výjimky pro dva subjekty a zobecnění zákona. Vidíme za tím ekonomické a právní argumenty,“ reagoval na stejný dotaz smířlivěji Český rozhlas.

Text, který publikoval server HlídacíPes.org otiskujeme s laskavým svolením jeho redakce

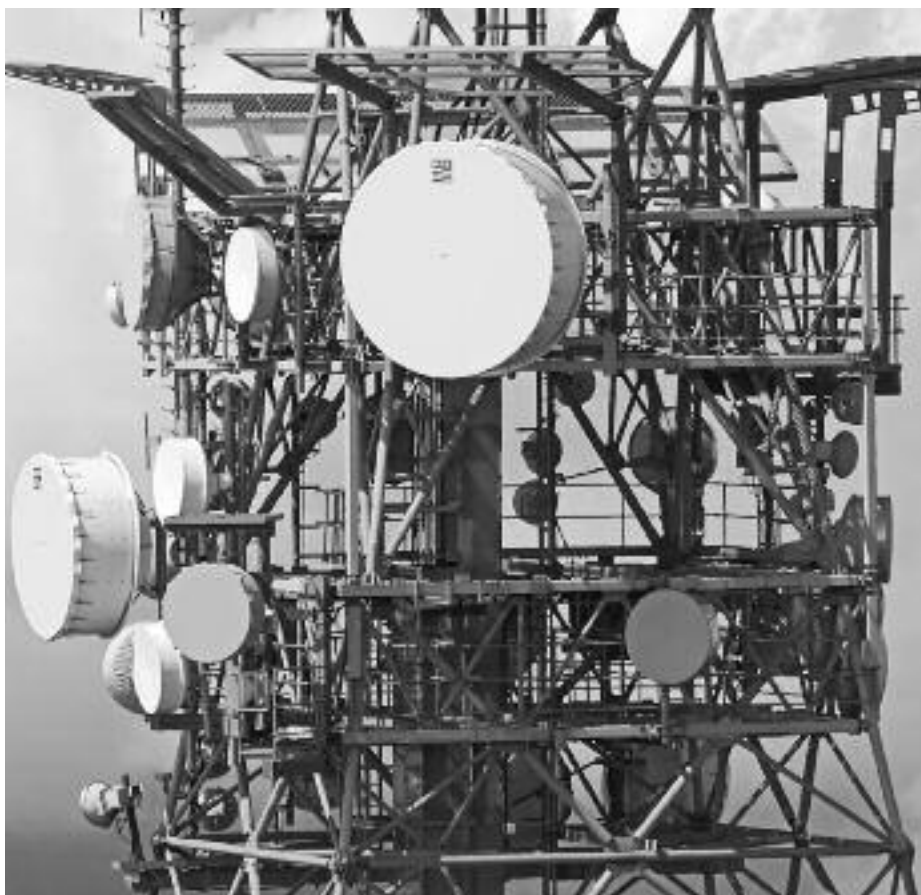

Foto pixabay.com

Czech Press Photo 2017 vyhrál Martin Bandžák

V posledním ročníku soutěže Czech Press Photo soutěžili autoři v devíti různých foto a třech video kategoriích. Jednotlivé fotografie a videa se do soutěže podruhé přihlašovaly už výhradně elektronicky. Mezinárodní porota hodnotila práce 482 fotografů, kteří do soutěže poskytli 7 277 fotografií. Videosekce se zúčastnilo 26 autorů s celkovým počtem 56 videí. Jednalo se o rekordní celkový počet přihlášených prací. Mediažurnál pro tradiční obrazový seriál vybral sedm vítězných snímků.

Absolutním vítězem soutěže se stal volný fotograf Martin Bandžák, spoluzakladatel a šéf humanitární organizace Magna. Jeho série fotografií jsou provázané právě s činností této organizace a zobrazují lidi, kteří žijí na okraji společnosti.

Jeho působivý reportážní snímek zfanatizovaného davu, který musel v Libanonu pořádit mobilním telefonem, se stal *Fotografií roku 2017*, za níž získal prestižní cenu Křišťálové oko, vyrobenou nižborskými sklárkami Rückl. Zvítězil rovněž v kategoriích *Problémy dnešní doby* a *Portrét*. Snímky zachycují těhotná děvčata v Nikaragui trpící chronickou podvýživou, v jejímž důsledku se jim rodí děti s nízkou porodní hmotností. Skoro polovina z nich jsou teprve náctileté dívky, ještě ani nedokončily zá-

kladní vzdělání. Za své fotografie již dříve získal několik ocenění, včetně Fotografie roku Czech Press Photo 2010 za portrét zraněného děvčete po zemětřesení na Haiti. Bandžák reportáže pravidelně publikuje v médiích.

Kategorií *Aktualita* vyhrál další volný fotograf – Robert Barca. Ten se branží věnuje od roku 2008. Působil jako online editor a externí fotograf slovenského časopisu *Týždeň*. Ve své volné tvorbě se věnuje zejména reportáži a do-

kumentu se sociálním přesahem. Vítězný snímek zachycuje příznivce prezidenta Erdoğana na shromáždění po tureckých volbách konaných na začátku dubna 2017.

Jiří Královec si odnesl první cenu za snímek v kategorii *Každodenní život*. Autor se fotografování věnuje asi pět let. Začínal původně s dokumentární fotografií, ale v poslední době se zabývá také stylizovanějším druhem fotografií a portrétům. Převážnou většinu prací nikde nepublikuje, slouží mu pouze jako studie a příprava na nadcházející projekty. Vítěznou fotografii pořídil na sídlišti v Chanově, kde si děti krátí čas znovuvyužitou matrací, ze které se stala improvizovaná trampolína.

První cenu v kategorii *Lidé, o kterých se mluví*, získal Robert Sedmík za snímek zachycující nevidané společenské faux pas, které prezident Miloš Zeman učinil loni v květnu při přijetí tehdejšího premiéra Bohuslava Sobotky na Pražském hradě. Fotografii Robert Sedmík vystudoval na Pražské fotografické škole, kterou ukončil roku 1995. Pak působil tři roky v deníku *Svobodné slovo* a následně fotografoval pro *Zemské noviny*. Později pracoval v agentuře CPA a v časopisu *Gól*. Roku 2002 nastoupil do vydavatelství Mediacoop, kde v současnosti

fotí například pro časopis *Týden*. Pro tento časopis také vítěznou fotografii pořídil.

Další hodnocenou kategorií – *Umění a kultura* – vyhrál Lukáš Bíba. Fanoušek skupiny U2 a lezec, který od dětství ani nefotil, ani netoužil být fotografem. Ještě na rumburském gymnáziu chtěl učit geografii. Po studiích na Přírodovědecké fakultě UK ale potkal po koncertě U2 své budoucí kolegy, a tím začala jeho profesní kariéra v médiích. Působil v redakcích iDNES.cz, MF DNES a nyní již několik let pracuje ve vydavatelství *Economia*. Spolupracuje s projektem *Creative Mornings* a organizací *Člověk v tísni*, pro kterou fotografuje filmový festival *Jeden svět*. A právě z koncertu skupiny U2 také pochází vítězný snímek.

Za nejlepší českou *Sportovní fotografii* porotci ocenili Tomáše Krista ze společnosti MAFRA. Ten fotografuje už od dětství. V letech 1994–1995 působil jako externí fotograf v ČTK, v letech 1996–1999 pracoval jako foto-reportér v *Zemských novinách* a 1999–2012 v *Lidových novinách*. V současné době pracuje jako fotograf mediální skupiny MAFRA. Hlavním zaměřením je portrétní, módní, koncertní a gastronomická fotografie pro magazíny mediálního domu. Držitel několika ocenění Czech Press Photo, to letošní mu přinesla fotografie skokana do vody pořízená během exhibice soutěže *Desperados Highjump 2017*.

Red

Logo Czech Press Photo

Informace o soutěži a zajímavosti

Czech Press Photo je prestižní novinářská soutěž a následná výstava fotografií s více než dvacetiletou tradicí, která přehledně mapuje a představuje veřejnosti prostřednictvím nejlepších fotografií a dokumentárních filmů nejvýznamnější události uplynulého roku napříč celým společenským spektrem od zpravodajských aktualit přes umění a portréty až po sport a přírodu.

Cílem je přinášet nezávislé a autentické obrazové svědectví o životě. Tak, jak je vidí doma i ve světě profesionální obrazový žurnalisté žijící v České nebo Slovenské republice. Soutěž v roce 1995 založila Daniela Mrázková a od té doby se koná každoročně. Soutěž se také snaží motivovat autory v každodenním stereotypu jejich práce k osobním pohledům, dává možnost zveřejňovat i to, co z nejrůznějších důvodů nenachází v médiích uplatnění. Porotě při posledním ročníku významné fotografické soutěže předsedal fotograf Petr Josek.

Celoroční činnost pořadatele soutěže obhacuje multižánrový umělecký prostor celostátního významu Czech Photo Centre, který se nachází v Praze v areálu sídliště Nové Butovice. Kromě vnitřních výstavních prostor je součástí Czech Photo Centra také významný archiv umístěný přímo pod výstavní galerií. Moderní klimatizovaný prostor je podle informací z webu organizátora soutěže vybaven špičkovým archivačním systémem. Jsou zde uloženy v pr-

vě řadě fotografie všech ročníků soutěže Czech Press Photo. Archiv disponuje kapacitou více než 100 tisíc tištěných fotografií a může pojmout další díla, která by byla pro další generace kvůli nevhodným podmínkám archivace v budoucnu znehodnocena.

Zajímavostí je, že archiv neslouží pouze pro skladování tištěných fotografií. Technologie jejich postupné digitalizace a přehledný systém archivace umožňuje vytváření různých výstav.

Vítězné Fotografie roku minulých ročníků

1995 – Jan Šibík

1996 – Jaroslav Jiříčka

1997 – Petr Josek

1998 – David Neff

1999 – Jan Šibík

2000 – Jaroslav Kučera

2001 – Michal Novotný

2002 – René Jakl

2003 – Ibra Ibrahimovič

2004 – Jan Rybář

2005 – Václav Jirsa

2006 – Michal Čížek

2007 – Dan Materna

2008 – David W. Černý

2009 – Joe Klamar

2010 – Martin Bandžák

2011 – Stanislav Krupař

2012 – Milan Jaroš

2013 – Michal Kamaryt

2014 – Filip Singer

2015 – Jan Zátorský

2016 – Michal Šula

Na sídlišti v Chanově si děti udělaly ze znovuvyužitých matrací improvizovanou trampolínu (foto Jiří Královec)

Těhotná děvčata v Nikaragui trpí chronickou podvýživou, takže se jim rodí děti s nízkou porodní hmotností (foto Martin Bandžák)

Organizace Hizballáh každoročně slaví vítězství nad Izraelem v libanonském městečku Hermel, které leží na hranici se Sýrií (foto Martin Bandžák)

*„Támhle je mikrofon“ – prezident Miloš Zeman při přijetí premiéra ČR Bohuslava Sobotky na Pražském hradě na začátku května 2017
(foto Robert Sedmík)*

Skokan do vody Jan Wermelinger při dopadu z 12metrové výšky během exhibice soutěže Desperados HIGHJUMP 2017 (foto Tomáš Krist)

Zpěvák skupiny U2 Bono zvedá ruku během loňského koncertu v Amsterdamu (foto Lukáš Bíba)

Davy příznivců vyšly v dubnu 2017 do ulic Ankary oslavit volební vítězství prezidenta Erdoğan (foto Robert Barca)